

L I E T U V I U

DIENOS

PROFESORIUS ROMAS VISKANTA

LITHUANIAN DAYS
MAY 1991

1991 M. GEGUŽIO MĖN.

LIETUVIŲ DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Telefonas: (213) 664-2919

1991, GEGUŽIS Nr. 5 (415)
MAY, 1991 No. 5 (415)

Eina XLII metai Volume XLII

• •

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTO SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH
"CALIFORNIA LITHUANIAN," PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
Redakcinė kolegija

Arūnas Barkus, M.S.
Margis Matulionis, J.D.
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

• •

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days"
permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

• •

"LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is published monthly except July and August for \$25.00 per year by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los Angeles, California. POSTMASTER: Send address changes to LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029."

RATES/KAINOS

Single Copy/Atskiro nr. kaina.....\$ 2.50
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 25.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 40.00

Rates in Canadian Dollars/Kainos Kanadiškais doleriais
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 30.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 55.00

ROMAS VISKANTA

was born on July 16, 1931 in Marijampole, Lithuania to a family of farmers, Vincas and Genovaite (Vinickaite). In 1944 Romas, his brother Zigmas, and his parents escaped from the second Soviet occupation of Lithuania and settled in a DP camp in Diepholz, Germany, where he and his brother attended Lithuanian highschool. After receiving an affidavit for the family from an American farmer, the Viskanta family came to USA and settled in Stockbridge, Michigan, in 1949. Six months later, Romas moved to Chicago, where he worked in a factory during the night and attended highschool in the day time.

After his graduation in 1950 he got a day time job so he could attend Wilson Junior College at night. After graduating from Wilson in 1953 he enrolled at Illinois-Navy Pier University to study engineering. In 1955 he received his degree in Mechanical Engineering (B.S.M.E.) from the University of Illinois. A gifted student, Romas received a TRANE scholarship to continue his studies at Purdue University where he received a Masters of Science degree in Mechanical Engineering (M.S.M.E.) He then went to work at the Argonne National Laboratory in Illinois, and worked on the development of atomic energy uses, while attending the Illinois Institute of Technology at night. He received a scholarship from the US Atomic Energy Commission to further his studies and finally received his PhD in 1960. He continued his employment at the Argonne Laboratory for two more years.

In 1962 Dr. Viskanta started teaching at Purdue University, and became a full professor in 1966. During 1968-69 he taught at University of California in Berkeley, later in Munich (Germany), then at the Institute of Technology in Tokyo, (Japan). He spent two summers (1986/87) teaching at the University of Karlsruhe in Germany.

In 1987, Dr. Viskanta became a member of U.S. National Academy of Engineering, the highest honor in the field of engineering. Prof. Viskanta is the only Lithuanian to receive this recognition for his accomplishments.

Besides his academic work, he is often hired as a consultant. Among his clients have been: Atomic Energy Commission, Argonne National Laboratory, Corning Glass Works, Honeywell Inc., Aerojet Electrosystems Corp., IBM Corporation. He is an active member of American Society of Mechanical Engineers and has published over 300 scientific articles in U.S. and International professional magazines. For his scientific research he received honors and recognitions not only from U.S. scientific institutions, but also those of Germany and Japan. The International Thermal and Materials Research and Central Educational Council, located in Belgrad, Yugoslavia, has invited Prof. Viskanta to become a member. Last June 27, at the Second International Conference on experimental heat transfer, Fluid Mechanics and Thermo-dynamics, in Belgrade, Yugoslavia, R. Viskanta was awarded the Nusselt-Reynolds prize for his achievements.

Dr. R. Viskanta, besides intensive studies, experiments and scientific achievements, has been and is still quite active in the Lithuanian community. He joined Boy Scouts of Lithuania

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Kaltė yra — kaltininko nėra.....	3
Kęstutis Žičkus	
Komunistai nori bendradarbiauti su demokratinėmis jėgomis prieš "Landsbergistų diktatūrą".....	4
Safore apie "Stumk — vesk" politiką Pabaltijo atžvilgiu.....	4
Vytautas Plukas	
Mokslo viršūnėse.....	5
J. Brazaitis	
Veidai ir vardai (F. Kirša. Šimtas metų nuo poeto gimimo).....	9
Romualdas Lankauskas	
Kaukė.....	13
"Juodųjų berečių" teroras — komentarai ir tyla.....	13

ENGLISH SECTION

Professor Romas Viskanta.....	2
Tadas G. Dabsys	
Keynote Address Baltic Council, Commemoration June 16, 1991.....	16
Why Lithuanians insist, persist and resist.....	17
NOVA (Suicide Mission in Chernobyl).....	18
Soviet terror actions in Baltic States and U. S. policy.....	18
Kremlin's terror actions in Baltic States.....	19
Baltic self-determination — Gorbachev's words and deeds.....	19
Adele Seselskyte	
The Step-Daughter and the Old Man (translated by Arūnas Barkus).....	20
The U.S. Baltic Foundation receives \$15,000 grant from the Knight Foundation for Baltic Journalist training.....	20
Appeal by the President of the Supreme Council of the Republic of Lithuania to the leaders of the Western Democracies.....	21
Lithuanian President addresses Jewish Community leaders in Chicago.....	21

BACK COVER

Detail from a Station of the Cross, mosaic, by Aleksandra Kašuba.

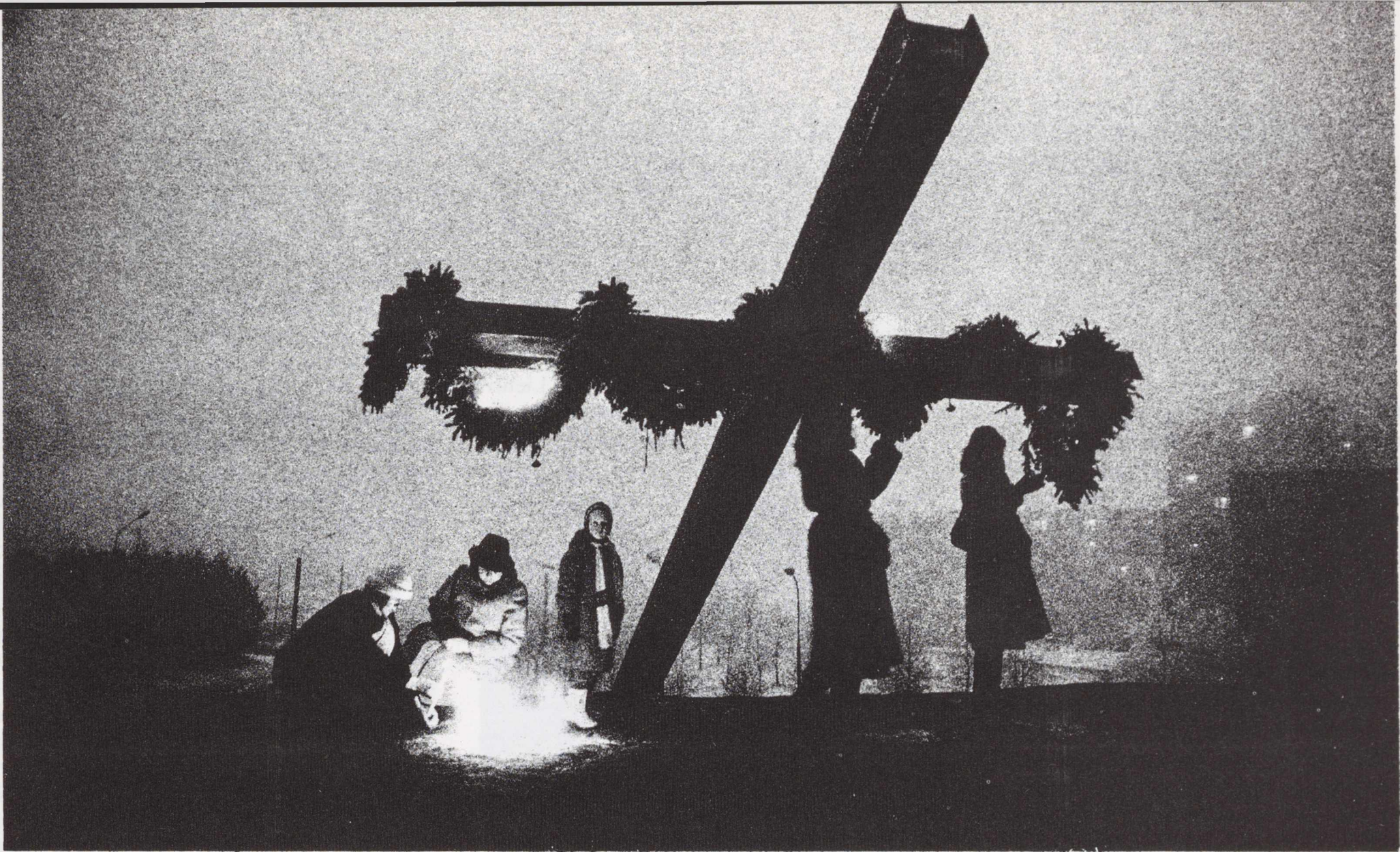
Kryžiaus kelių detalė. Dail. A. Kašubienės mozaika.

FRONT COVER

Professor Romas Viskanta

in 1945, and later joined the Association of Academic Scouts of Lithuania and is still active member of the Association.

He speaks, reads and writes Lithuanian fluently. In 1972 he visited Lithuania where he taught at the University of Kaunas and helped to raise the level of the Thermal Radiation, Heat Transfer Institute (a branch of the Science Academy in Lithuania) to one of the highest levels in Eastern Europe, including the Soviet Union.

Ne keršto šaukiame. Nuotrauka iš albumo "Lietuva 1991.01.13" It's not revenge we are crying for. Photo from the album "Lietuva 1991.01.13"

KALTĖ YRA — KALTININKO NĖRA

Taip dažnai sakydavo lietuvis, nešdamas caro ir, neliovė sakes, kitų satrapų ir okupantų engiamas. Ypač sunku surasti kaltininką, darantį nusikaltimus valdžios įstaigų vardu. O dažniausia, žinoma, be vardo. Nes tokiam nusikaltėliui vardo nereikia. Jis savo rankose turi ginklą.

Kiek asmenų buvo iškūsta, suimta, iškūsta į kalėjimus, išvežta į Sibiro tremtį, į kančios ir mirties lagerius... O kas tai padarė, kas talkino, kas sėdėjo šalia vairuotojo ir nurodinėjo adresus? Suimti, įkalinti, teisti, bausti, jų vardai ir pavardės žinomos, o egzekutiurių — ne. Jų ir nereikia žinoti — jie veikė įstatymais vadovaudamiesi, jie yra tvarkos ir teisės sargai ir vykdytojai, būtų tai GPU, KGB ar kurios kitos įstaigos, ar paprasti tavo kaimynai ar pažįstami visa tai vykdydami iš komunistinio idealizmo, iš tarnybinės pagarbos, iš asmeninio keršto, ar iš prisitaikymo prie gyvenimo sąlygų, ar, pagaliau, bijodamas pasirodyti santvarkos priešui nelinkinčiu sovietiniam režimui gero, nenorinčiu ir nesiekiančiu komunistinių idealų pergalės.

Tuoju po II—jo pasaulinio karo, kuri laimėjo alijantai, ergo, pasaulio super-galybės JAV ir USSR, plus Anglija, lengva buvo susidoroti su nusikaltėliais, nes jie buvo aiškūs — naciai, fašistai, vokiečiai (ir jų sėbrai). Nuerenbergo teismo procedūra buvo tiesi, nekomplikuota ir griežta — buvai toks ir toks, darei tą ir tą, vykdei holokostą — nuosprendis taiklus kaip kirvio kirtis ar kaip pakaruoklio kilpa — užnėrė, patraukė, kirtė — ir baigta. Veikė sena taisyklė: dantis už dantį, akis už akį. Tai jau nebe bausmė už nusikaltimą, tai kerštas,

kerštas ir negailestingas.

Net ir po 45 metų, kai nebėra gyvų liudininkų, arba kai liudininkų atmintis pasilpus, antai, anglų Lordų rūmuose nutarimas — ieškoti, suimti, teisti įtariamus nacių karo meto nusikaltėlius. Sudarytas dar 75-kių asmenų sąrašas, kuriuos reikia apklausinėti.

Kitokia atmosfera dabar Europoje (ir pasaulyje), kai patys komunistai, didžiausi žmonijos žmogžudžiai istorijoje, patys marina komunizmą, bet nenori imtis atsakomybės ir atsisteisimo už padarytas tiek savo žmonėms, tiek pavergtų tautų piliečiams skriaudas, kančias, žudynes. "Užmirši ir atleisti. Taip Baltijos tautoms ne kartą buvo siūlyta Hagos konferencijoje, kurioje Vakarų Europos specialistai, pasikvietę į talką trijų Baltijos respublikų ir SSRS delegacijas, svarstė mūsų kelio į Nepriklausomybę reikalus". (Cit. iš "Švyturio", 1991, nr. 12). "Jei šiuo metu būtų pasiūlyta užmiršti, kas dėjosį sausio mėnesį Vilniuje, tai tokį pasiūlymą Lietuvoje palaikytume mažų mažiausiai šventvagyste. Jei būtų paprašyta jau dabar atleisti nekaltų aukų budeliams, tai pagalvotume, kad kas gal nori sukeisti vietomis šias sąvokas..." (Cit. ten pat).

O žudynės tebevyksta ir po sausio Lietuvos muitinių postuose. Ir kuo toliau, tuo žiauresnės. Gi "taikos apaštalas", sovietų imperijos "prezidentas" vis nieko nežino, vis žada reikalą iširti (kartais suversdamas bėdą patiems lietuviams), vis laiko (net ir sausio įvykių) karius parengties stovyje, (bokšto sargyboje, TV pastatų neišlaisvina), vis meluoja į akis, net ir ginklų sumažinimo konferencijoje pačiam sovietų užtarėjui ir rėmėjui.

Nors yra aiškūs nusikaltimai, bet nėra aiškių kaltinimų ir visame sovietinės okupacijos laikmetyje (nuo 1940) vykusių Lietuvos ekonominiame, politiniame bei kultūriniame gyvenime. "Tokie buvo laikai", "padaryta klaidų" — vienintelis pasiteisinimas, apeliuojant į atleidimą, į humanizmą. Faktai įvardinami, bet veiksmai anoniminiai. Ar tai ne veidmainystė, šaukiantis krikščioniškojo atlaidumo? "Dvigubo standarto" vertybių stagnacija, taikoma tik mažam, silpnam ir beginkliui. Čia kaltininko "niet y nebudit". Nejaugi?

O bent laikinai paguodai tebūna šis neseniai Švedijos kairiųjų partijos tautinės rinkiminės konferencijos paskelbtas pareiškimas: "Tarybų Sąjunga jėga aneksavo Baltijos šalis. Po to visą laiką jų nacionalinės teisės buvo gniuždomos. Baltijos respublikų kova už nepriklausomybę yra teisėta ir ją reikia palaikyti. Tarybų Sąjungos centrinės jėgos turi būti įtikintos suprasti šią realybę.

Baltijos žmonių teisėti reikalavimai neturi būti paaukoti vienašališkiems didžiųjų jėgų interesams, JAV, Jungtinės Europos ir Tarybų Sąjungos norams tvarkyti pasaulį.

Mes reikalaujame, kad karinis spaudimas ir civilinių pastatų okupacija būtų nutraukta.

Mes reikalaujame, kad Tarybų Sąjunga atnaujintų derybas su Baltijos žmonių išrinktais atstovais.

Teisėtai visus šiuos klausimus galima išspręsti tik nuoširdžiomis ir taikingomis derybomis".

KOMUNISTAI NORI ATVIRAI BENDRADARBIAUTI SU DEMOKRATINĖMIS JĖGOMIS PRIEŠ "LANDSBERGISTŲ DIKTATŪRĄ"

(Vietoje feljetono)

Liepos 6 d. Vilniuje įvyko KLP CK plenumas, kuriame pagrindinį pranešimą padarė Mykolas Martynovičius Burokevičius.

Pranešėjas pareiškė, kad Lietuvoje "tęsiasi politinė buržuazinio smetoninio režimo restauracija. Ekonomika tapo 'ardomosios landsbergistų veiklos' auka", pirminio privatizavimo įstatymas naudojamas "ekonominiam šantažui". "Parlamentas ir vyriausybė sąmoningai paėmė kursą į nacionalinės buržuazijos šešėlinės ekonomikos, kriminalinių sluoksnių ir fabrikantų ugdymą". "Lietuvoje nusistovėjo reakcingiausias, jei ne pats reakcingiausias, buržuazinis totalitarinis režimas Europoje ir net pasaulyje. Todėl jo nepripažįsta niekas, išskyrus Daniją ir Islandiją". Tiesa, Vakarai "stovi ant Lietuvos pripažinimo ribos ir tikisi užspausiti Sovietų Sąjungą", tačiau LKP to neleis.

Pranešėjas pripažino, kad "pergyvenami sunkumai sąlygoti objektyvių priežasčių", bet didžiausi jų kaltininkai yra dešinysis Sąjūdžio sparnas ir Vytautas Landsbergis. Didžiausias V. Landsbergio nusikaltimas: net ir dabar, kai jo politikos neperspektyvumas tapo aiškus ir vaikui, jis "vis dar kabinasi už valdžios" ir trukdo išeiti iš krizės, susivienijant visoms "realistiškai mąstančioms demokratinėms jėgoms". Todėl "skatinama karinė psichozė, teroras, jiems reikalingos vis naujos provokacijos", kad Lietuvos žmonės nuolat būtų įbauginti.

Tačiau "neįmanoma apgaudinėti visus visą laiką": SSSR gen. prokuroro Trubino informacinis laiškas atskleidė tiesą apie sausio 13; absurdiška pasirodė "Landsbergio ir jo pakalikų" propaguojama teorija apie lietuvių tautos vienybę. Apskritai situacija Lietuvoje visiškai atitinka marksizmo teoriją, nes svarbiausi prieštaravimai esą klasiniai. Susiklostė klasikinė padėtis: politinės jėgos pasidalino į kairiuosius, dešiniuosius ir "centrą".

Dešinieji — V. Landsbergis, parlamento dauguma, Sąjūdis, Konsultacinis seimas. Krašto apsaugos departamentas — remiasi "buvusiais banditais, dvarininkais ir kapitalistais, kriminaliniu pasauliu". Jie persekioja kitaip mąstančius, propaguoja totalitarizmą, antikomunizmą, lietuvišką hegemonizmą ir "neati duos valdžios be kraujo jūros".

"Centristai" — Ateities forumas, "landsbergistų ižeisti ir jau praregėję tarnautojai", "leiboristai-liberalai". Jų kelias į nepriklausomybę "labiau realus", bet jeigu "reikalas susives į kosmetinį subankrutavusios Landsbergio politikos remontą, Ateities forumas save įvayrs į uždara ratą".

Kairiuosius — LKP ir "Demokratiųjų jėgų kongresą", Mykolas Martynovičius apibėrė komplimentais, kurių svarbiausias: "Mes už

nepriklausomą suverenią socialistinę Lietuvą Sovietų Sąjungos sudėtyje federalizmo pagrindu". Buvo paaiškinta, kad "absoliučios laisvės ir nepriklausomybės nėra", ir netgi "landsbergistai siekia integruoti Lietuvą į Vakarų ekonomines ir karines struktūras".

M. M. Burokevičius pasiūlė vienyti visoms demokratinėms jėgoms, kurios "dabar kyla". Jis teigiamai įvertino A. Juozaičio, J. Veselkos, V. Jasukaitytės, V. Petkevičiaus, M. Visakavičiaus veiklą "demaskuojant asmeniškai Landsbergio antiliaudinės ir antinacionalinės politikos" esmę. Tačiau reikalas ne asmenybėse. Landsbergio pakeitimas nieko neduos". Reikia aiškinti Sąjūdžio idėjų pragaištingumą, reikalingi priešlaikiniai rinkimai ir vyriausybė, kurią sudarytų LKP, LSDP, LDDP, Žemdirbių ir Liberalų sąjunga, Ateities forumo bei "centristų" koalicija.

M. M. Burokevičius pagrįstai piktinosi, kad "demokratiųjų jėgų bendradarbiavimui kai kurie politikai suteikia grynai vienašalį pobūdį, t.y. sprendžiant praktinius klausimus LKP galimybių išnaudojimui neprieštaraujama, tačiau viešai pripažinti bendradarbiavimo faktus arba bent interesų sutapimą vengiama". Plenumo dalyviai informuoti, kad LKP jau užmezgė ryšius "praktiškai su visomis politinėmis jėgomis, išskyrus dešiniuosius". Burokevičius pasiūlė kompromisą: "Į LKP interesus turi būti atsižvelgiama — juk visus vienija kova prieš atgimstantį fašizmą, prieš landsbergistų diktatūrą".

Pranešėjas karštai paneigė frakcijų buvimą LKP, informavo apie SSSR transporto milicijos dalinio ikūrimą Lietuvoje, pasidžiaugė "agrarinio sektoriaus pasiekimais"; paragino stiprinti partinę drausmę pagal principą "akys baisininkės — rankos darbininkės", aktyviau dirbti agitacinį darbą "gimtąja kalba", pritraukti "daugiau lietuvių ir jaunimo"; rekomendavo plačiau naudoti konspiracinius metodus, nes "aktyviai dirba landsberginė kontržvalgyba", kuri netgi "klausosi mūsų pokalbių su kariškiais".

M. M. Burokevičius užtikrino, kad jei "nacionalistai atsisakys pasirašyti Sąjungos sutartį, kelsime klausimą, kad ją pasirašytų visuomenės atstovai", ir — audringai ploję plenumo dalyviams — pareikalavo, kad SSSR būtų socialistinių, o ne suverenių respublikų sąjunga.

Plenumas vyko rusų kalba.

Kęstutis Žičkus
(Lietuvos Aidas, 1991.07.10)

SAFIRE APIE "STUMK-VESK" POLITIKĄ PABALTIO ATŽVILGIU

Vienas iškaltiausių Pabaltijo tautų teisių gynėjų JAV-se, autorius ir žurnalistas William Safire, Vašingtone susitiko su Lietuvos prezidentu Vytautu Landsbergiu. Dienraštyje *The New York Times* išspausdintame straipsnyje ("Landsbergis for Nobel Laureate", 1991.V.9) Safire kritiškai analizuoja JAV politiką ir patiekia pasiūlymų Baltijos valstybių klausimu.

Bush'o susitikimą su Pabaltijo vadovais Safire vadina "svarbiu simbolišku aktu": "pasveikindamas Estijos, Latvijos ir Lietuvos vadovus Prezidentūroje, prezidentas pažiūrėjo pabaltiečiams tiesiai į akis. Mes nesame sustingę pasyvioje pozijoje, apsiribodami Hitlerio-Stalino užkariavimo nepriėmimu. Mes žingsnis po žingsnio artėjame prie (šių) pavergtų tautų tiesioginio pripažinimo, o tai šėldo Maskvoje išsilaikiusius imperialistus".

Safire nuomone, Bush padeda stumti Baltijos šalių nepriklausomybę iš **de jure** į **de facto** padėtį, naudodamasis klasišku "stumk-vesk" manevru. (Čia Safire kalba apie lietuviams iš Daktaro Dolitlio pasakojimų pažįstamą mitišką dvigalvį gyvūną). Iš "priekinės galvos" jis liaupsina Gorbačiovo "milžiniškus" atsiekimus ir žada jam 1.5 bilijono dolerių. Bet iš "užpakalinės galvos" Bush planuoja JAV Centrinės žvalgybos direktorium paskirti (*jau paskyrė. Red.*) Robert Gates (kurį Gorbačiovas įtaria kėsiniimuosi jį nušalinti). Ta "užpakalinė galva" taip pat pozuoja nuotraukoms su Pabaltijo vadovais, kas padeda susilpninti Maskvos gniaužtą.

Ar tokia "stumk-vesk" diplomatija yra geriausias būdas pasiekti mūsų tikslus? — klausia Safire. Jo nuomone, "ji kartais veiksminga, bet dažniausiai, sudrumsdama mūsų (esminį) tikslą, visuose sukelia sąmyšį. Landsbergis norėtų, kad JAV verčiau teiktų kredito garantijas Amerikos bendrovėms ir tuomi jas paskatintų investuoti Lietuvoje; jis taip pat siūlo įsteigti Pabaltijo ūkinės plėtotos banką. Iš apsilankymo SSRS-oje sugrįžęs Richard Nixon su tuo sutinka: JAV turėtų remti respublikas, o ne merdinčią "gorbokratiją". Bet Pabaltijo vadovai buvo patenkinti naujais ryšiais su Vašingtonu: jie žengia į nepriklausomybę be kraujo praliejimo, nuosekliai išgaudami daugiau užsienio pripažinimo.

Safire pataria JAV vyriausybei nepasitenkinti simboliškais gestais. Reikia perspėti Kremlių, kad bet kokie bandymai ūkiškai nubauti pabaltiečius išsaus mūsų griežtą atsaką. Taip pat turime spausti sovietus, kad jie priimtų pabaltiečius stebėtojais šios vasaros Helsinkio konferencijoje. O ateinančių metų kovo mėnesį, kai įvyks Helsinkio II suvažiavimas, mes turėtume pastatyti sąlygą, kad mes jame dalyvausime tik tada, jei bus leista pilnomis teisėmis dalyvauti ir Baltijos valstybėms.

Pasiūlęs, kad Landsbergiui, kaip "Pabaltijo nepriklausomybės simboliui", spalio mėnesį būtų suteikta Nobelio taikos premija. Safire užbaigia savo straipsnį: "Šių trijų mažų tautų laisvas apsisprendimas visad buvo raktu į sovietų vidinės imperijos valdžios sušvelninimą. Palaikykite spaudimą; išlaisvinkite Pabaltiją, pakeiskite pasaulį".

(ELTA)

MOKSLO VIRŠŪNĖS

Vytautas Plukas

Garsusis išradėjas Thomas Alva Edisonas tvirtino, kad genijalumas gimsta iš 95% prakaito ir 5% įkvėpimo ar idėjų. Del procentavimo galima ginčytis, bet, vienok, šiuo atveju, toks tvirtinimas tinka asmeniui, apie kurį kalbėsime. Jo darbštumas primena ne tik Edisoną, bet ir prieškarinį lietuvi ūkininką, kuris triūsė nuo saulėtekio iki saulėlydžio, o jo intelekto galia yra tarptautiniai pripažinta ir įvertinta. Net ir dabartinis mokslo elitas Lietuvoje jo neužmiršo, išrinkdami jį į Lietuvos Mokslų Akademiją vienu iš keturių užsienyje gyvenančių narių.

Kalbėsime apie pilną žmogų ir mokslininką, lietuvi pasiekusį mokslo viršūnių, profesorių ir daktarą Romą Viskantą iškilusį į tarptautines mokslo išomybes.

Indianos universiteto, kuriame jis profesorijauja, publikacijoje "Purdue Today" 1987 metų balandžio mėnesio laidoje, apybraižoje, iškeliančioje prof. Viskantos nuopelnus mokslui ir universitetui, inžinerijos fakulteto dekanas prof. H. T. Yang rašo: "Romas (Viskanta) yra speciali asmenybė. Jisai žinomas šilumos pertiekimo mokslininkų bendrijoje kaip kukliausias mokslininkas su agresyviausiu atsiekimo akstinu (stimulu). Jo tyrinėjimo atsiekimų sąrašas yra stulbinantis".

★ ★ ★

Jo kelias į mokslo viršūnes nebuvo lengvas anei paprastas. Genetiškai iš tėvų ir protėvių paveldėtas darbštumas, asmeniškasis veržlumas ir gajumas išeivijoje; noras mokytis, suprasti ir išaiškinti gamtos paslaptis, nugalėjo visus sunkumus: jis tapo vienu iš iškiliausių savo pasirinktos mokslo srities žinovų ir vienu iš mokslo pionierių skinančių naujus kelius šiluminės energijos perdavimo mechanizmų tyrime ir sampratoje, analizuojant šilumos priėmimą, perdavimą ir sklaidymąsi.

Suglaustai, vienas iš jo tyrimų yra toks: angliavandenių degimo sistemose, garų katilinėse, plieno, aluminijaus, stiklo ir kitokiose krosnyse išnaudojama ne visa išsiskyrusi šiluma. Nemažai jos prarandama pačioje kūrykloje degimo metu, bei kituose sistemos elementuose. Ypač daug šilumos išneša iš sistemos išeinantieji dūmai. Nustatant projektuojamos degimo sistemos ekonomiškumą, reikia žinoti ne tik naudingai išnaudojamos šilumos kiekį, bet ir įvairių nuostolių dydį.

Konkrečiau, šių eilučių skaitytojams suprantamesnis ir juos tiesioginiai liečiantis pavyzdys būtų karščiui atsparaus stiklo atvejis, rinkoje žinomas "Corning Glass" pavadinimu. Prie tokio stiklo gamybos ir apdorojimo savo tyrinėjimais prisidėjo ir dr. Viskanta. Kiti jo tyrinėjimai siekia iki atominės energijos

Dr. Viskanta skaito paskaitą 1991 m. birželio mėn. Dubrovnik, Jugoslavija.

Dr. R. Viskanta is delivering a lecture, Dubrovnik, Yugoslavia, June 1991.

technologijos šilumos perdavimo kontrolės.

★ ★ ★

Nuo 1962 metų prof. dr. Viskanta yra Purdue Universiteto, West Lafayette, Indiana, W. F. M. Goss (kuris buvo pirmuoju

Purdue universiteto inžinerijos fakulteto dekanu) vardo "Pasižymėjęs inžinerijos profesorius" (Distinguished Professor of Engineering), šilumos pertiekimo mokslininkas-pionierius. Į tą iškilią profesūrą jį nuvedė jo mokslumas, tyrinėjimai ir eksperimentavimas, dėstymas, mokymas; sumanus ir efektyvus vadovavimas studentams ir darbas, darbas, darbas... Pasižymėjusio inžinerijos profesoriaus titulas yra aukštas pripažinimas profesorių-kolegų tarpe ir lieka jam tol, kol jis profesoriaus ir darys tyrimus Purdue universitete.

"Jau nuo 1950 metais parašytos jo, klasikine pavadintos, daktaratui įgyti tezės 'Heat transfer and thermal radiation absorbing and scattering media', Romas Viskanta daro nenutrūkstani ir išliekanti inasą šiluminės energijos ir šiluminės radiacijos perdavime", sako Purdue universiteto inžinerijos fakulteto dabartinis dekanas prof. H. T. Yang, prof. Viskantos administracinis viršininkas.

Daugiausia mokslinių tyrimų prof. Viskanta daro įjungdamas savo studentus ir jiems vadovaudamas. Jis yra prižiūrėjęs, vadovavęs ir apsprendęs virš 100-to po-studijinių aspirantų, magistro ir daktaro laipsnių siekiančių.

Dėl aštraus intelekto, darbštumo ir sugebėjimo vadovauti, na ir dėl nuoširdaus draugiškumo, paprastumo ir malonaus būdo, jis yra studentų ir kolegų profesorių mėgiamas. Todėl nenuostabu, kad prof. Viskanta turi daug draugų, buvusių jo auklėtinių, įvairiuose pasaulio

Prof. Viskanta Trečiam Pasauliniam simpoziume (Šilumos perdavimas šaltuose kraštuose), su kolegomis japonų mokslininkais, Fairbanks, Alaska, 1991 birželio mėn.

Prof. R. Viskanta with his colleagues from Japan at the Third International Symposium on Cold Regions Heat Transfer, Fairbanks, Alaska, June, 1991.

R. Viskanto šeima 1969. Iš k.: Romas, žmona Birutė, Tadas (2 m.), Renata (10 m.) Vitas (8 m.).

R. Viskanta family, 1969. From the left: Romas, wife Birute, Tadas (2 yrs), Renata (10 yrs) and Vitas (8 yrs).

Viskantų šeima 1943 m. Pirmoj eilėj, iš k.: Zigmas (brolis), Romas. II-oj eilėj: motina Genovaitė (Vinickaitė), tėvas Vincas laiko Elvyrą (pusseserę), pusbrolis Algis Jakimavičius.

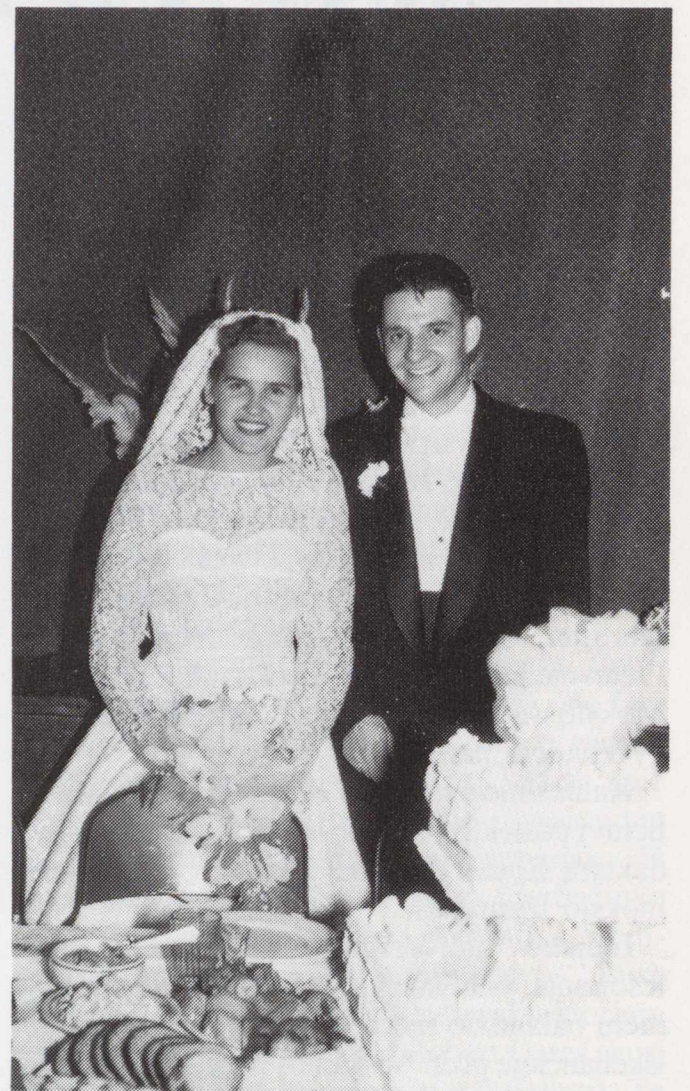
The Viskanta family, 1943. Front row, from the left: brother Zigmas, Romas. Second row: mother Genovaite, father Vincas holding Elvyra (a cousin) and cousin Algis Jakimavicius.

Romo tėvai: Vincas ir Genovaitė (Vinickaitė) Viskantai, 1930.
Vincas and Genovaite Viskanta, Romas's parents, 1930.

lio kraštuose. Nekurie iš jų, savo ruožtu, jau tapo išymiais mokslininkais.

Dr. Viskanta buvo pavyzdžiu ir įkvėpimu ne tik studentams, bet ir savo vaikams; du vyres-

Romo Viskantos ir Birutės Barbsytės vestuvinė nuotrauka, 1956.

Wedding picture of Romas Viskanta and Birute Barbsyte, 1956.

nieji: Renata (švietimo ir auklėjimo technologė) ir Vitas (architektas) yra gavę magistro laipsnius, gi jaunesnysis Tadas dar tebestudijuoja magistro laipsnį iš ekonomikos srityje. Jų mama yra Birutė Barpsytė, žemaitė, kurią suvalkietis Romas Viskanta vedė 1956 metais.

★ ★ ★

Romas Viskanta gimė 1931 metų liepos mėnesio 16 dieną, Marijampolėje, Lietuvoje, ūkininkų šeimoje.

1944 metais, Romas, trylikametis, su tėvais Vincu ir Genovaite (Vinickaite) ir broliu Zigmą pasitraukė iš tėvynės į Vakarus. Karui pasibaigus, gyveno D. P. stovykloje Diepholz'e, Vokietijoje. Gavę afidavitą vieniems metams, iš ne lietuvių kilmės amerikiečio-farmerio, 1949 metais atvyko į J.A.V. ir apsistojo Stockbridge, Michigan'o valstijoje. Po pusmečio jaunuolis Romas persikėlė į Čikagą, dirbo naktimis fabrike, o dienomis lankė gimnaziją, kurią baigė 1950 metais.

Prisimindamas tas dienas pasakoja Romo brolis Zigmas Viskanta, irgi aukštos kvalifikacijos inžinierius dabar gyvenęs Rolling Hills Estates, Kalifornijoje: "Reikėjo užsidirbti, na ir tėvams padėti. Išnešiodavome Čikagoje naujas telefono knygas gyventojams, kraudavome į sunkvežimius užušaldytus kumpius ir dirbdavome visokius kitokius pripuolamus darbus, kur tik nutverdavome. Ir mokėmės".

Vėliau Romas, dieną pastoviai dirbdamas fabrikuose, vakarais lankė Wilson Junior College ir 1953 metais pradėjo inžinerijos studijas Illinois-Navy Pier universitete. 1955 metais gavo bakalauro laipsnį mechaninėje inžinerijoje (B.S.M.E.) iš Illinois Universiteto.

Gabiam studentui Romui Viskantai buvo duota TRANE stipendija tęsti mokslą Purdue universitete šilumos pertiekimo srityje. 1956 metais jis gavo magistro laipsnį (M.S.M.E./ Master of Science in Mechanical Engineering). Gavo darbą nacionalinėje Argonne laboratorijoje, Illinois, atominės energijos išvystymo srityje, vakarais tęsdamas studijas Illinois Technologijos Institute (Illinois Institute of Technology). Gavęs J.A.V. Atominės komisijos stipendiją ir tęsdamas studijas, jas apvainikavo daktaro laurais 1960 metais. Po to dar grįžo dirbti į Argonne laboratoriją du metus.

1962 metais dr. Viskanta jau profesoriauja Purdue Universitete. Pilnu profesorium tapo 1966 metais.

Pažymėtina, kad prof. dr. Viskanta, 1968-9 akademiniams mokslo metais profesoriavo Kalifornijos universitete (Berkley), vėliau Vokietijoje (Muenchen'e) ir net Tokyo Technologijos Institute Japonijoje, dvi vasaras (1986 ir 1987) Karlsruhe's universitete, Vokietijoje.

★ ★ ★

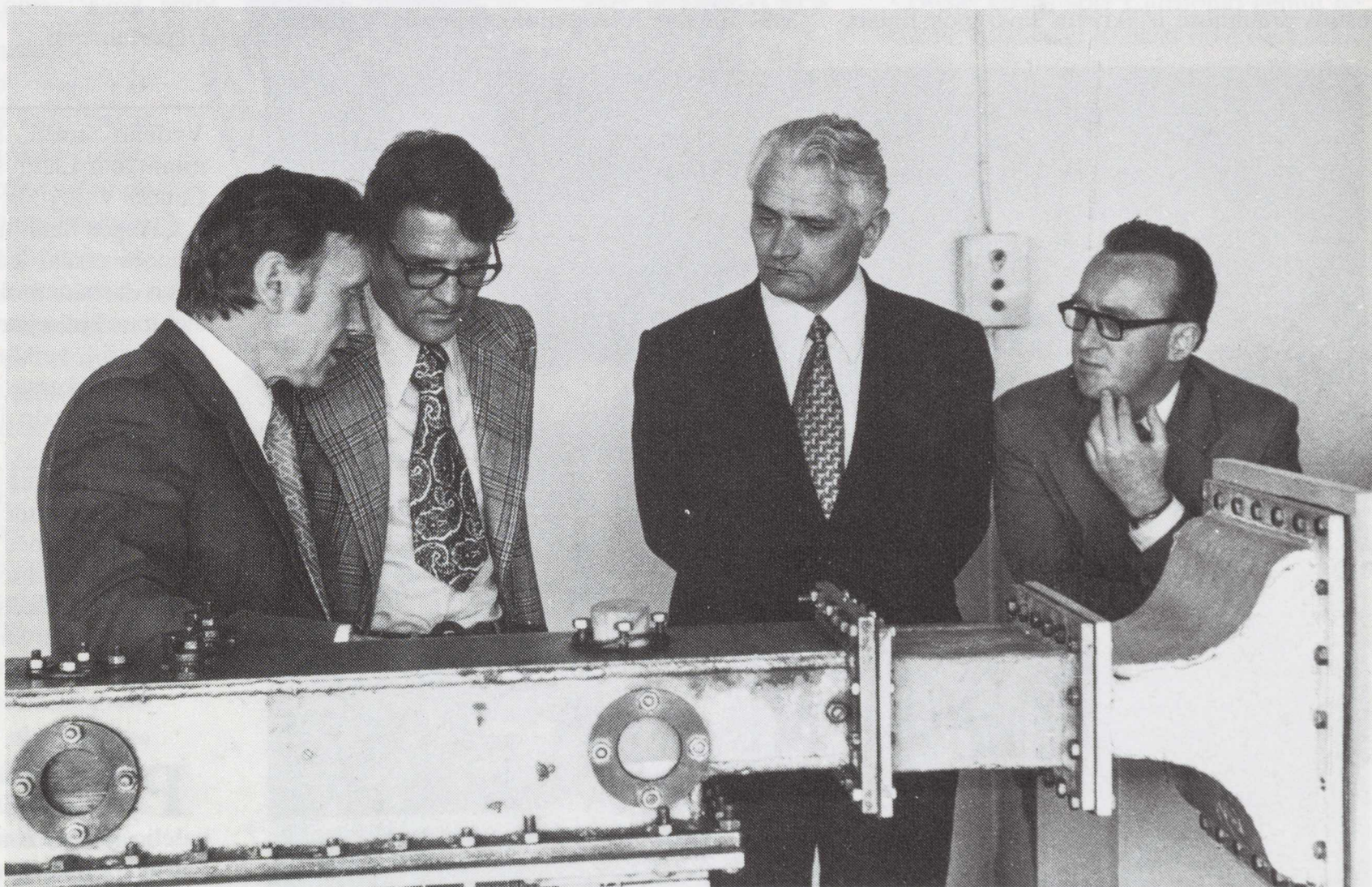
Aukščiausias profesinis atžymėjimas, koks gali būti suteiktas J.A.V.

Birutė ir Romas, Fairbanks, Alaska, 1991.
Birute and Romas, Fairbanks, Alaska, 1991.

1972 m. gegužės mėnesyje, lankantis Lietuvoje Fizikinių-Techninių Energetikos Problemų Instituto laboratorijoje. Iš k.: dr. A. Šlančiauskas, prof. R. Viskanta, dr. V. Makarevičius ir dr. J. Tamonis.

Visiting Prof. R. Viskanta at the Laboratory of the Academy of Science, Lithuania, 1972. From the left: Dr. A. Slanciauskas; Prof. R. Viskanta; Dr. V. Makarevicius, and Dr. J. Tamonis.

inžinieriams yra išrinkimas į Nacionalinę J.A.V. Inžinerijos Akademiją nariu (U.S.A. National Academy of Engineering), kuriuo prof. dr. Viskanta tapo 1987 metais. Tas buvo duota už aukšto lygio nuopelnus savo specialybėje teorijos ir praktikos srityse, mokslinėje literatūroje ir naujos technologijos išvystyme.

Akademijos narių tarpe yra ir Nobelio premijos laureatų, kaip prof. J. Bardeen, ir tokių žinomų pavardžių, kaip Lee Iacocca, D. Packard ir kitų.

Kiek žinoma, prof. dr. Romas Viskanta yra vienintelis lietuvių kilmės inžinierius tame iškilų inžinierių tarpe, parodęs nepaprastus at-

siekimus naujose, besivystančiose technologijos srityse. Tai pripažinimas svarbaus įnašo į inžinerijos mokslo ir technologijos sritis ir, apamai, į pasaulio kultūros pažangą.

Į investitūrą, suvažiavimo metu, buvo pakviesta ir, kaip viešnia, dalyvavo Romo Viskantos žmona Birutė.

R. Viskanta, Uchtės stovykla, Vokietija, 1948.
R. Viskanta, at the Uchte DP camp in Germany, 1948.

Dr. Viskantos veikla neapsiriboja vien akademine plotme, Jis aktyvus ir kaip konsultantas daugelyje institucijų, korporacijų ir įmonių. Paminėtinos iš jų Atomic Energy Commission, National Argonne Laboratory, Corning Glass Works, Honeywell Inc., Aerojet Electrosystems Corp., IBM Corporation ir kitos bendrovės kviečiančios specialistą prof. Viskantą.

Dr. Viskanta aktyvus profesinėse draugijose, ypač Amerikos Mechanikos Inžinierių Draugijoje — A.S.M.E. (American Society of Mechanical Engineers), kitose svarbiausiose jo profesijos draugijose ir aktyvus savo moksliniais

straipsniais J.A.V. ir tarptautiniuose profesiniuose žurnaluose.

Prof. Viskanta yra parašęs virš 300 mokslinių straipsnių. Už nekuriuos yra gavęs atžymėjimų, kaip geriausių savo srityje.

Svarbių apdovanojimų, medalių ir atžymėjimų sąrašas užimtų per daug vietos. Pabrėžtina, kad jį pagerbė ir apdovanojo ne tik J.A. Valstijų, bet Vokietijos ir net Japonijos mokslo institucijos ir draugijos, o Jugoslavijoje, Belgrade, esančioji Šilumos ir Medžiagų Tyrimo Tarptautinio Centro mokslinė taryba pakvietė prof. dr. Viskantą nariu.

šių metų birželio 27 dieną, Antrojoje Pasaulinėje Eksperimentinio Šilumos Pertikimo, Skystosios Mechanikos ir Thermo-dinamikos Konferencijoje, Jugoslavijoje, jam buvo įteikta Nusselt-Reynolds vardo premija, įsteigta šiais metais, taigi pirmoji duota iš viso. Premija suteikiama kas trys metai, tik trimis asmenims pasižymėjusiems, aukščiausios kvalifikacijos mokslininkams-eksperimentalistams, tyrinėtojams, profesoriams ir autoriams.

Premija susideda iš bronzinės plakės, išgraviruoto pažymėjimo ir piniginių dovanos.

Kad jis įrašytas į "Who is who in Engineering" ir "Who is who in America" žymių asmenų sąvadus — savaime suprantama.

Tėvų išaugintas lietuviškoje dvasioje, puikiai kalbas ir rašas lietuvių kalba, dr. Viskanta rado laiko ir lietuvių kalbai. Skautas nuo 1945 Vokietijoje, 1947 metais dalyvavo Pasaulinėje Jamboree, paskautininkas. Studijuodamas priklausė Lietuvių Akademikų Skautų korporacijai, vėliau buvo Akademinių Skautų Sąjūdžio,

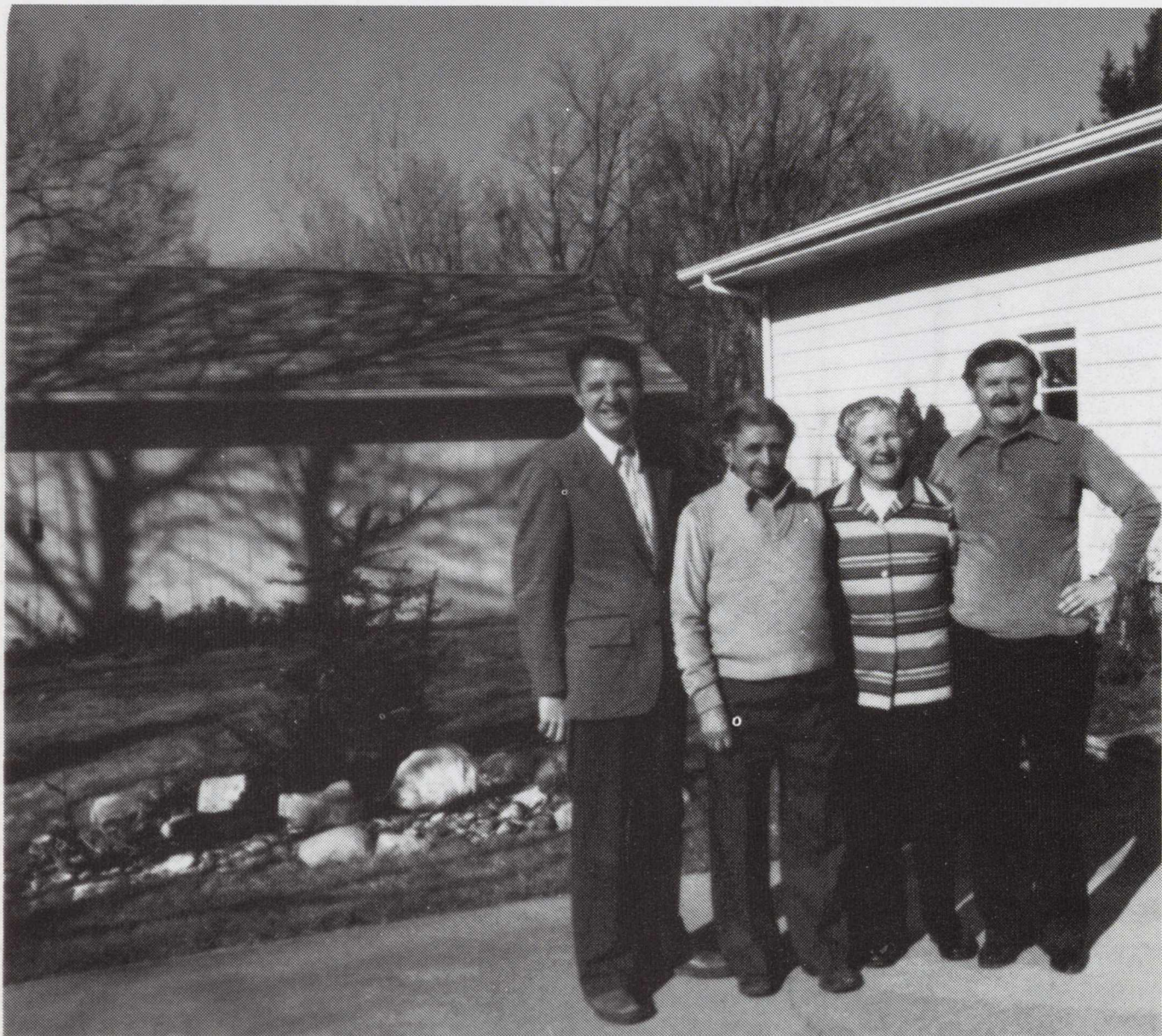
GATES CIA DIREKTORIUS — LAIMĖJIMAS PABALTIEČIAMS?

Prezidento Bush nuosprendis paskirti Robert Gates naujuoju JAV Centrinės Žvalgybos Valdybos (CIA) direktoriumi yra ir iš sovietinės imperijos išsivaduoti bandančių respublikų laimėjimas. Gorbačiovo apologetų pilname Vašingtone, Gates buvo dažnai kritikuotas už perdidelį nepasitikėjimą sovietais ir jų intencijomis.

1989 m. Gorbačiovas tvirtino Maskvoje besilankančiam James Baker, kad Gates vadovaujas mėginimams jį diskredituoti ir ragino, kad jis būtų pašalintas (**The New York Times**, 1991.V.15). Zbigniew Brzezinski pagyrė Gates už tai, kad Carter ir Reagan administracijos laikais, kai tuometiniai valstybės sekretoriai nemėgo SSRS-os kritikų, Gates laikėsi savo "nepopuliarios" nuomonės.

Savo 1983 m. paskelbtame pareiškime, Gates tvirtino, kad JAV-SSRS konfliktas esąs daugiau negu ginklavimosi lenktynės: Sovietų Sąjungos grėsmė yra "despotizmo" grėsmė, su kuria Vakarų civilizacija grumiasi "jau tūkstančius metų".

1991 m. gegužės 7 d. Kanadoje pasakytoje kalboje, Gates pabrėžė, kad šiandien tebėra viena "supergalybė" — JAV. Jis pareiškė, kad JAV remia tautinius ir demokratinius aktyvistus SSRS-oje, net jei tai ir pykins Kremlių. Tą kalbą aprašė **The Washington Times** (1991.V.8) korespondentas Paul Bedard mano, kad Gates kalba rodanti, jog Valstybės Saugumo (National Security) ekspertai laimėjo "vidinę kovą" šiuo klausimu prieš Valstybės Departamentą. (ELTA)

Viskantų šeima 1980 m., West Lafayette, Indiana. Iš k.: Romas, tėvai Vincas ir Genovaite, brolis Zigmas (iš Kalifornijos).

The Viskanta family in West Lafayette, Indiana, 1980. From the left: Romas, parents Vincas and Genovaite, and brother Zigmas (from California).

Vydūno vardo, Šalpos Fondo tarybos pirmininku ir Lietuvių Skautų Sąjungos Filisterių Centro Valdybos pirmininku.

Čikagos lietuvių studentų būrelio linksmose dienose mažai tedalyvavo. "Svarbiausia jam buvo darbas, mokslas. Darbo rezultatai ir atsiekimai buvo jam atgaiva", sako jo darbštus, kaip ir jis, veiklus brolis Zigmas.

Dr. Viskanta dalyvavo su pranešimais visuose Mokslo ir Kūrybos simpoziumuose, Čikagoje.

Prof. Viskanta neužmiršo ir Lietuvos. Jau 1972 metais skaitė ten paskaitas ir prisidėjo prie Kauno Šiluminės Radiacijos ir Šilumos Perdavimo instituto (prie Lietuvos Mokslų Akademijos) iškėlimo į pirmąją Rytų Europoje, įskaitant ir Sovietų Sąjungą.

★ ★ ★

Prof. dr. Romo Viskantos nueitas kelias yra gražus pavyzdys vieno asmens indėlio lėtame žmogaus kultūros vystymesi ir mūsų įrankių gerinime, imant civilizacijos sąvoką siauriausia prasme. Dėka mokslo žmonių, kaip prof. Viskanta, nuo kuokos ir pirmojo rato priėjome iki kompiuterių, lėktuvų, raketų ir branduolinių jėgainių. Tokių mokslininkų pastangomis ir tyrinėjimais padaromi atradimai ir išradimai, naujų įrankių gamyba, ar senųjų patobulinimas, — jų pritaikymas gyvenime, dažnai palengvina mūsų kasdienišką buitį.

Visą savo gyvenimą Faustas Kirša ėjo vienuolio keliu, ištikimas tai vienai mylimai, sužadėtinei ir žmonai — poezijos Mūzai; (pasirodęs 1912) ištikimai nešdamas poetinę krivulę, Faustas Kirša yra sulaukęs šalia savęs keturių naujų poetų „kartų“.

Kaip kūryboje, taip ir gyvenime būdamas uždaras individualistas, Faustas Kirša tačiau buvo vienas aktyviausių meninio gyvenimo organizatorių, — vienas Liet. Meno Kūrėjų Draugijos (vadinamos Le-Men-Ku-Dros) steigėju, garsiojo „Vilkolakio“ kūrėjas, to var-do autorius ir aktyvus bendradarbis, žymiausių pirmųjų literatūros žurnalų redaktorius, kritikas, visuomenės veikėjas, Literatūros redaktoriaus karjerą pradėjęs nuo „Lietuvos“ dienraščio „Sekmosios dienos“, 1922 m. Faustas Kirša (kartu su B. Sruoga) suredaguoja meno ir literatūros almanachą „Dainavą“, kurioje, be lietuviško simbolizmo pradų, jau labai ryškūs platesnės, ne vien kaimyninių tautų, bet ir pasaulinės literatūros atgarsiai. 1925-6 m. Fausto Kiršos redaguotas ir menininkų būrelio leistas „Baras“, pasirodęs po „oficialiųjų“ Švietimo Ministerijos „Skaitymų“, yra stipriausias lietuvių literatūros manifestas pirmaisiais Nepriklausomybės metais. Jame buvo sutelktos kūrybingiausios to meto literatūrinės jėgos, iškelti nauji talentai. Po jų Kiršos redaguoti „Pradai ir žygiai“, mažiau bedavę veikalų, pažymėtini, kaip pirmasis kūrybinės kritikos žurnalas.

Pomaironinės poezijos antologijoje „Vainikuose“ užsirekomendavęs kaip Oscar Wild'o esteto ir menas menui atstovo, gerbėjas, Kirša meniškai aristokratinį charakterį išlaiko net ir sunkiausiose tremties dienose. Po sunkios savaitės fizinio darbo, kurį jis pakėlė išdidžiu kantrumu, šeštadienį ir sekmadienį, išsinėręs iš prasto darbininko drabužio, F. Kirša vėl dvasia ir veidu buvo tikras salionų svečias, galantiškas ir simpatingas, taktiškas ir vienodai dosnus blondinei ar brunetei, čia nuostaba ir susižavėjimu „ką jūs sakot?“, čia komplimento refrenu „sužavėtas“. Faustas Kirša buvo vienas charakteringiausių lietuviškos bohemos žmonių, kurį nepriklausomybės laikais galėjai rasti Kauno menininkų tarpe, menininkų kuriančių lietuviškas kavinių tradicijas. Šalia plunksnagraužių reporterių, šalia tokių ekspansyvių redaktorių, kaip Keliuotis, šalia Paryžiaus manieromis pasigėrusių dailininkų, šalia begaliniai čiulbančių dainininkų, pas Konradą galėjai regėti kontempliacijon paskendusį amžinai su smilkstančia pypke ir su elegantiška barzdele Faustą Kiršą. Iš mįslingo ir tolin nukreipto žvilgsnio, iš tų retų pypkės atsidusimų galėjai spręsti, jog poetas dažnai esti toli nuo kavinės triukšmo, jog čia gimsta ir bręsta jo skaudieji „pelenų“ satyros posmai. Atvirkščiai priimtiems papročiams, barzdą seniai nusiskutusį gėdulo

VEIDAI IR VARDAI

Faustas Kirša. Šimtas metų nuo poeto gimimo.

Faustas Kirša gimė 1891 m. vasario 13 d., Senadvary, Zarasų apskr., mirė 1964 m. sausio 5 d. Bostone, J.A.V. 1972 m. išleista pomirtinė poezijos knyga „Palikimas“, redaguota St. Santvaro.

Faustas Kirša

V. Petravičiaus piešinys „Poetas“.
V. Petravičius painting „The Poet“.

ženklan, pypkę pakeitusį cigarete, lazda palikusį pas „sponsorę“ Lapienę, Faustą Kiršą nereta popietį sutikdavai Pietų Bostono Columbia Road pakrantėje draugu literatų tarpe, laikantį po pažastim anglišką dienraštį, kuriame

jis turėjo mėgiama „Comiką“ sekė politines ir kultūrines žinias ir informavo ponias apie elegantiškiausias savaitės madas.

* * *

Fausto Kiršos poetinę kūrybą sudaro 8 eilių rinkiniai, 2 poemos ir visa eilė Kraševskio, Krasinskio, Dostojevskio, Tolstojaus ir kt. vertimų.

Paveiktas didžiųjų rusų klasikų, sužavėtas lenkų mesianizmo, išaukęs turtingoje rusų simbolizmo atmosferoje, Faustas Kirša, nuo žaismingų meilės ir gamtos posmų, per abstracinius minčių ir idėjų pasaulius, yra priėjęs prie individualių prasmės, idėjos, amžinybės ir Absoliuto jėškojimų, išreikštų žemiškomis giesmėmis ir paverstų į asketines vienuolio — vaidilos maldas.

Jau pirmasis Kiršos eilių rinkinys „Verpetai“ (1918), apimęs šešių metų poezijos bandymų laikotarpį, rodo autoriaus palinkimą į mąstytinę sritį, kur dar labai stiprus realistinis pagrindas, bet jau apsup-tas romantinių minčių, troškimų, svajonių verpetais. To meto kūrybą iš dalies galėtų charakterizuoti iš ciklo „M. K. Čiurlionies vėlei“:

Eina sonatos, kaip meilės virpėjimas,
Pinasi dvasios ir kūno keliai,
Žengia su vėliava proto skaudėjimas,
Veržias į rūsi jausmų spinduliai.

Ištisas ciklas apie Čiurlionio genijų be vaizdų, bandančių išreikšti šio anais laikais maža kam iš lietuvių tesuprasto dailininko, rodo ir tai, kiek Čiurlionio, dailininko, dvasios pasauliui artimas Kiršos — poeto kelias ir kiek Čiurlionio spalvų ir paveikslų idėjomas yra artimos Kiršos žodžių, vaizdų ir simbolių mintys.

Meilės, vienumos, džiaugsmo, liūdesio, ilgesio, kančios, debesų ir giedros spindulių ir šešėlių, sutartinių ir kontrastų pilna antroji Kiršos knyga „Aidų aidužiai“ (1921). Tai liūdinčių gulbių, atskridusių iš tolimo krašto, simboliškai autoriaus preliudo žodžiais sakant, ciklas. Jų formai dar trūksta išbaigimo, turiny jaučiamas atitrūkimas nuo žemės, vaizduose daug abstrakcijos, kuriamasis pasaulis toli nu-eina už horizonto ir už kasdieninių interesų ribos, vaizdai, palyginimai be nuoseklaus logiško ryšio, tvinsta vienas po kito, kaip kalnuose pasikartojantys garso aidai ir aidų aidužiai. Eilių dainingumas ir žaismin-gumas yra patraukęs ne vieną kompozitorių, o aidužių dainos iš dainininkų reper-tuaro neišsina ir šiandieną.

„Suverstos vagos“, išleistos po penkerių metų (1926), rodo poetą paskendusį susimastyme ir jėškantį apipavidalini-mo tam, kas nukyla toliau už empirinio pasaulio, kas iš jausmo išskiria jautlingumą, iš minties — laikinumą, iš tikrovės — neesmiška: „Aidužių“ siluetinis mylimosios paveikslas keičiasi į šiauriškai šaltą Helios. Šaltokai tą

žingsnį priima kritika, nesusižavi ir skaitytojas. Po "Vagu" Faustas Kirša kaip poetas nutyla beveik dešimčiai metų, tesirodydamas vienu kitu eilėraščiu periodikoje.

Reiškiasi naujos literatūros srovės, formuojasi nepriklausomo gyvenimo politinės, visuomeninės teigiamos ir neigiamos apraiškos, ir iš to gyvenimo stebėjimų ir kritikos išauga didelis ir skaudus veikalas — satyrinė poema — "Pelenai". Sunkus ir kietas stilius iš skaitytojo reikalaujantis pastangų ir išsilavinimo, poemai nepraskina kelio į "plačiąsias mases", bet kritikos ji įvertinama labai palankiai. Satyros dažai, be abejo, sutirštinti,

(Baltrušaitis-Gustaitis-Kirša) krivulę. Ji dengia viešpatnumo ir rimties toga. Jo žodžiuose skamba amžinybės atgarsių jieskotojo gaida. Meilės tematikoj jis čia gyvesnis, negu aidužiuose, bet Tiesos, Gėrio, Dievo, laisvės idealus skelbdamas, jis kalba ne paprasto piliečio lūpomis, bet žynio. Eilėrašty "Kambarys, kuriame aš dainuoju", parašytam "pelenų" forma ir vaizdais, Faustas Kirša poetą vadina pilkos pelytės draugu ir didžiu lyriniu jautrumu nusako poeto buiti, kaip žmogaus paskirti, kaip kūrėjo. Lyriko jautrumo ir satyriko aštrumo, poetinių vaizdų ir prozinių žodžių bei terminų susikryžavimo Faustas

MAN NE VISTIEK

*Man ne vistiek, kurioj pašlaitėj skinsiu
Žibutės žiedą ir segsiu sagon.
Brangus man oras ir pilkoji žemė,
Kur daug žiemų jau laukiau ir vargau.*

*Man ne vistiek, kur šaltinėliai triška
Ir sidabru nubėga tarp gėlių.
Vandens laše atspindi žemės veidas,
Gyvent galiu už šaltinius giliau.*

*Man ne vistiek, kur rugio varpos bręsta,
Kurių dirvonų vėjai šlauko juos.
Kur saulė žaidžia mano debesėliais,
Ten rugiagėlė tėviškės laukuos.*

*Man ne vistiek, kurios kelionės vargas
Su dulkėmis krenta ant pečių naštos.
Varge ir meilė pasakas pasako,
Kada eini namo nors lig aušros.*

visų Kiršos knygų. Autorius joje kalba ir kaip vaidila, ir kaip žmogus, ir kaip tremtinys. Nebeviliodamas ir nebežavėdamas skaitytojo sapnais ir žaismais, skaudžių valandų ir tragiškų sprendimų akivaizdoje giliai išgyventu žodžiu, gyvu jausmu ir net drastiškais vaizdais poetas kalba apie dabartį, apie likimą, apie subjaurintą Europą ir apie žūstantį pasaulį, su realiu (ne romantišku) ilgesiu kreipdamas savo skaitytojo žvilgsnį į tolumoje paliktą tėvų namą (Aš palikau tėvų statytą namą). "Tolumos", atžymėtos Švietimo Valdybos teikiama literatūrine premija, į mūsų poeziją ir Kiršos kūrybinį kreditą atneša tokių puikių poezijos perlų, kaip Laiškas obelaitėms, Smūtkelis, Karalaitė paliko pily, Pavasaris atėjo, Mes gedime tėvų...

Rinkinyje "Šventieji akmenys" autorius gal daugiausia iš visų savo knygų atsiremia į konkrečias temas, realius daiktus, tikrus — istorinius, politinius, meninius — vardus, bet labiausiai jis čia metafizinis. Keldamas žmogaus ir žmogiškumo, menkystės ir kilnumo, akimirksnio ir amžinybės, paskirties ir likimo, šėtono ir Dievo idėjas, poetas tarsi mintyja ir rūstauja, smerkia ir teisina, tiki ir abejoja, meldžiasi ir atgailauja, dėkoja ir garbina. Ir ne tik knygos eilės, bet ir visą Kiršos kūrybą, autoriaus žodžiais tariant, drįstume pavadinti minčių grūdais, sudėtais ant amžių aukuro; karštais pelenais, kurie pilni skaudžių žarijų ir skaudžiai degina pūvančias žaizdas; auka nušviesta meilės; pagonies žmogaus malda, prašančia dieviškos dvasios laimėjimo ir krikščionio giesmės, garbinančia Viešpatį ir Kūrėją.

J. Brazaitis

FAUSTO KIRŠOS IŠLEISTOS KNYGOS

Verpetai. Eilėraščiai, pirmoji knyga.....	1918
Aidų aidužiai. Lyrika.....	1922
Suverstos vagos. Eilėraščiai.....	1927
Rimgaudų žygis. Poema.....	1929
Giesmės. Poezija.....	1934
Maldos ant akmens. Didaktiniai eilėraščiai.....	1937
Piligrimai. Eilėraščiai.....	1938
Pelenai. Satyrinė poema, I.....	1938
Tolumos. Su V. Petravičiaus lino raiž.....	1947
Šventieji akmenys. Didaktiniai eilėraščiai.....	1951
Palikimas. Pomirtinis leidinys.	
Eilėraščiai, užrašai.....	1972
Dvi Pelenų dalys, poema	
Pabėgėliai.....	1972

Fausto Kiršos redaguoti žurnalai, almanachai

Sekmoji diena.	1920—21
Dainava, vienkartinis meno leid. (kartu su Sruoga).....	1920
Baras. Literatūros ir meno žurnalas.....	1925
Pradai ir žygiai, kritikos žurnalas,.....	1927
Gaisai. Kultūros žurnalas. Leido K. Puida, faktinis red. F. Kirša.	
Laisvės varpas. Liubeko lietuvių bendruomenės laikraštis...	1945

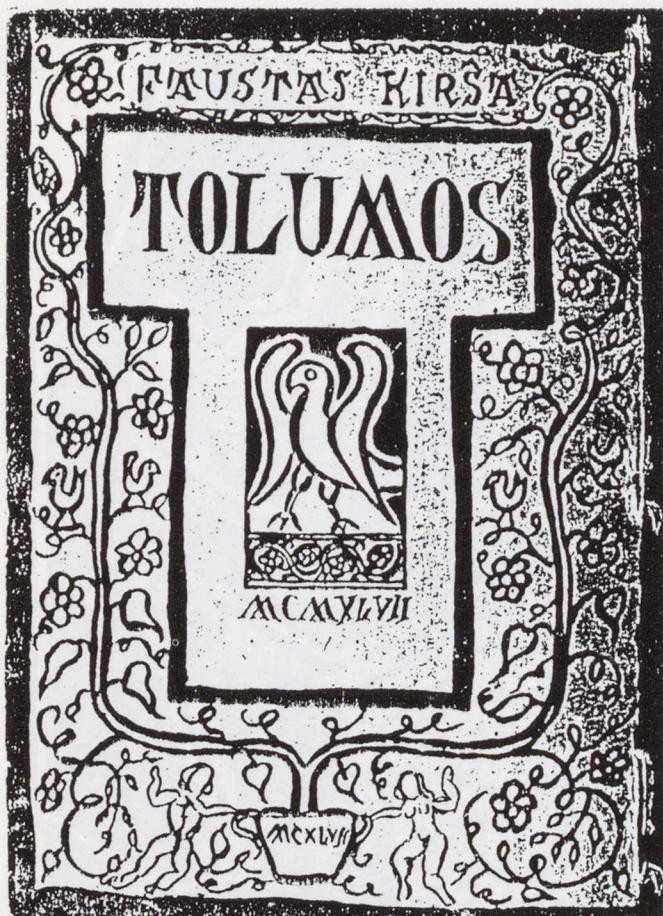
skaumas persūdėtas, kalbama tik apie juodąsias puses, bet kartu su tuo poema turi visas gerąsias satyros ypatybes — "Pelenų" ryškė plaka ne atskirus, konkrečius asmenis, bet visuomenės negeroves apskritai: karjerizmą, sumaterialėjimą, religinį tartiufiškumą, valstybinio gyvenimo klaidas ir negeroves, ir bendrai dvasinio nuopolio žaizdas. Kirša satyrikas nustelbia Kiršą poetą lyriką, kol išeina naujas didelis poezijos rinkinys "Giesmės", imponuojantis tematikos turtingumu ir įvairumu, ir rodantis nepailstantį autoriaus kūrybingumą.

Po mažos pagundos pasiduoti Europoje viešpatavusiai ir lietuviškąją poeziją palietusiai ekspresionizmo srovei (Helios), F. Kirša "Giesmėse" išeina kaip klasikinės formos išpažinėjas. Poetas užima poziciją kanklininko, nešančio mintingiausios lietuvių poezijos

Kirša ir toliau nebevengė savo kūryboje, nors derinį kritikai ir nevisada rastų meniškai vykusiu.

Sekantys rinkiniai — "Maldos ant akmens" (1936) ir "Piligrimai" (1938) rodo autorių galutinai suradusį save ir subrendusį tiek formos, tiek tematikos atžvilgiu. Ypač kruopščiai parengtas rinkinys "Piligrimai", tarsi vientisas ciklas ta pačia žmogaus — žemės piligrimo idėja. Poetui pasaulis pilnas niekšų, galvažudžių, žmogus spaudžiamas nuodėmės. Asketas, maldininkas ir atgailautojas, jis įsijungia į šventąją kelionę, vedančią vaikus pas Tėvą, mirtinguosius į Amžinybę. Jis dar mato tėviškės laukus, net žolelę, pavasarį leidžiančią diegą, bet giedodamas himnus ir psalmes vizijose, jis jau regi pranašus, laiminanti Kristų.

Tremtyje parašytas ir išleistas rinkinys "Tolumos" (1948) yra arčiausia gyvenimo iš

Viršelis, pieštas dail. V. Petravičiaus.
The front cover, painted by V. Petravičius

LAIŠKAS OBELAITĖMS

Sugrįžęs į namus nebepažinsiu jūsų,
Jaunutės obelaitės, lieknos kaip vamzdeliai.
Kaip balerinos šokot audrai užsisukus,
Ir saulėn tiesėtės kaip gulbinų kakleliai.

Nukorusiom šakom brūžuosit žemės
grumstą,
Jūs būsit motinos, sultingų vaisių damos,
Raitysit piktžoles prie gargažėtų šonų
Ir nuo žalių šakų šešėlius saulėn stumsta.

Kada pavasarį vainikais sužydėsta
Ir dar nebus manęs, kuris jus pasodino,
Bitelėm, peteliškėm, kurmiam ir varlėkam
Sakykit pasakas, koks ilgesys kankina.

Pasveikinkit klevus, kurie seniai per šimtą
Metelių pakelia, nors nežymu kad seniai.
Kiekvieną rudenį jie su mirtim paširsta,
Ir kas pavasarį jaunystę išgyvena.

Pasveikinkit skylėtom sienom vežiminė.
Pasveikinkit svirnius su durimis pavėsy:
Kai trys karaliai buvo, liko ten trys kryžiai.
Kol grįšiu į namus, grūdų nedaug turės jie.

Klojimą sveikinkit, tą puzdrą ant kalnelio!
Kiek atmenu aš jį: nei sensta, nei jaunėja.
Ak taip norėčiau dar per kuprą jam paploti
Ir pasakyt: brolyt, laikykimės prieš vėją!

Jau metų tiek ir tiek tu po skvermais
skylėtais

Ne vieną šimtą žvirblių, blezdingų perėjai...
O kiek javų laiškai: ikoptum į Montblaną!
Matau tave nuo Šatrijos lig Pirenėjų!

Kaip Romoj popiežius, ir senas ir
garbingas,
Lietuviškam sode tėvelio rūmai rymo.
Iš dūmtraukio rytais dūmalis erdvėn
draikos,
O kiemas užverstas padargais ir vežimais.

Pasveikinkit tuos rūmus, langines ir kraigą,
Ir mirusias dvasias, kurios kasdien ten
lankos,
Nors viešpačiai nauji tuos veidus žiauriai
draudžia
Ir traiškina takus moderniškiausiais
tankais.

Pasveikinkit ir tvartus su žirgiais ir jaučiais,
Nekaltus ėriukus, karvytes ir kiaulytes, —
Juk buvom mes visi vienos malonės turtas,
Bet ten dabar gali tik vortinklius šlaukyti.

Pasveikinkit vyšnaites ir šaltinio ievą.
Telaukia grįžtančio seni vaizdai ir garsas.
Tiktai gal nesulauks tas išdidus valdovas,
Namų šuo išminčius, kurs vadinos
“Marsas”.

O grįžęs į namus, rankas iškėlęs saulėn
Su plakančia širdim pagarbinsiu Dievulį
Ir pabučiuosiu taip, kaip niekas nebučiavo,
Visur, visus, kas žemėj auga arba dūli.

PRIEŠAS LIETUVOS ŠIRDIN

Priešas Lietuvos širdin
Nuodus pylė, pila, pils.
Kad ji būtų vėl laisva, —
Kas ant kryžiaus vėl pakils?

Už kančias, klastas, vargus,
Einančius tėvų keliais;
Už melus, piktas mintis, —
Kas jiems nuodėmes atleis?

Už mirtis, kraujų upes,
Už paniekintus kapus;
Už dievų įžeidimus, —
Kur ir koks jiems teismas bus?

Priešas Lietuvos širdin
Nuodus pylė, pila, pils.
Kad ji būtų vėl gyva, —
Kas ant kryžiaus vėl pakils?

PAVAKARIAIS DIEVULIS EINA

Pavakariais Dievulis eina
Žvaigždės padegti spindesiais;
Rudus lapus pavėjui neša
Ir mirusių žmonių dvasias.

Rūkai tylos sparnus ištiesia,
Sapnan paskęsta augalai,
Padangėj mirgančioj nutyla
Ir paskutiniai viesulai.

O Dieve, tu paimk ir mano
Širdies audringus siautimus:
Aš saulei leidžiantis nerimstu,
Ir saulei tekant neramus.

MANO MALDA

Mes gedime tėvų, sūnų ir partizanų
Tėvynės parblokštos žmonių kraujų
klanuos...
Bendros kančios žiedai vainikais laisvę
puoš, —
O Dieve, nuodėmes atleiski jų ir mano...

Mes kritom lūžime, mes kylame į dangų
Ir mūsų šauksmas palietė dausų skliautus.
Mes drebinam šventoves ir uolų krantus, —
Tesutrupie nelaisvės pragaro žabangai!

APTEMIMO VALANDA

Ant mano lūpų ir akių
Užkrito Viešpaties ugnies:
Ir kraują šaukiantį tikiu
Vardan kančios, vardan būties.

Pro amžių dvasios krikšto langą,
Stebuklo nešamas, stebiu,
Kaip žvaigždės aprasojo dangų,
Kaip daug dienos kaitroj žlibių.

Jau pranašas nuleido skydą,
Akloj tremty kova baigta,
Ir švaistosi tamsos palydai,
Ir niaukias išminties kakta.

Ne varpas skelbia laimės gandą,
Apvaldo žygius geležis.
Jau angelai gelmes užsklando,
Žmogus tik akmenį daužys.

Bet toluma, kaip kraujo lašas,
Kaip dūmuos gimus kibirkštis, —
Aklumui atpirkimą neša,
Žemynus dar krikštu šlakstys.

Iš „Pabėgėlių” ciklo

I

Visaip mes bėgom iš tėvynės:
Šeimom, pavieniui ir būriais.
Klajūnais tapome. Kuprinės
Pečius nuspaudė pakeliais.
Vietovės Jurbarkas, Virbalis,
Žalioji siena, Tauragė
Šauniais vežimais ir žirgeliais
Užtvino, užvirė staigia.
Tokio grūdimosi, gajumo
Tikrai nuo Vytauto laikų
Lietuvių čia nebuvo buvę:
Jaunimo, senių ir vaikų.
Ne mes vieni nuo priešų bėgom,
Pabėgo sielos nuo velnių.
Devėje frakais ir sermėgom
Nelaukė pagarbos iš jų.
Pabėgo žmonės, giesmės, dainos
Ir tipai iš literatūros.
Kas liko, nusidažė rainas,
Arba dauboj kur įsikūrė.
Teisė ir pagarba pradingo,
Pradingo meilė ir dievai,
Tiktai žiedeliais pievos sninga,
Tik liūna laukuose javai;
Vieni važiavo ant risorų,
Bekoną zulino blauzda,
Kiti vos peršoko per tvorą
Kaip stovi: kepė ir lazda.
Dėl to nelygus jų likimas,
Nelygios dienos sūkuruios;
Visko nesuvarysi rimais,
Tiktai kai ką apimt tariuos.

Literatūros žurnalo (red. F. Kirša) virselio piesinys (sumažintas), piešė dail. A. Varnas.
The front cover, painted by A. Varnas, of a Literary Journal (edited by F. Kirša).

XXIII

Ir aš pabėgau iš tėvynės
Su širdimi ir lazdele.
Neteko turtų kraut, po plynių,
Neteko sirgti ta dalia —
Ne tas, ne tas likimą lemia...
O liepos mėnuo toks gražus:
Sodybas, sodus ir daržus
Paklojo tau, kaip mirazus,
Kad tu labiau mylėtum žemę,
Kur jaunas augai putiniais,
Skraidei svajonių gulbiniais...
Ir visa tai niekais nueis?..
Nūn mano plaukus vėjas taršo,
O tankai veržiasi, kaip veršiai,

Grūmoja mirtimi, kerštu.
Aš niekam pykčio neturėjau,
Gimiau ir vaikštau su idėjom.
Ko nori jie? Ko nori tu?
Verpetai* taršė mano plaukus,
Bet aš **vagas** variauju per lauką —
Ir sklido **giesmės** iš širdies.
Visoki mokė **piligrimai**,
Kai sėjau **pelenus** arimuos,
Kai švietė **maldos ant akmens**.
Ir kas iš to? — tariau nekartą.
Ir nežinau, kentėt ar verta
Dėl palaidos kitų širdies,
Dėl draugo primerktos akies.

* F. Kiršos knygų vardai.

AŠ PALIKAU TĖVŲ STATYTĄ NAMA

Aš palikau tėvų namą
Su aukštu baltu kryžium pakelej.
Ten giminė jau šimtmečius gyveno...
Kai kraujas dings, ten amžiai kaupsis vėl.

Nebus manęs ir daugelio iš mūsų,
Bet ten lankysis giminių dvasia,
Ir palikuonis, saulėn kreipdams ūsą,
Gal prisimins, kas vartė žemę čia.

Dabar matau aš viską kaip prieš mirtį:
Skardžius, upes, pelkynus ir miškus,
Dirvas, dirvonus ir prieš saulę svirtį,
Ir blezdingių pašiūrėje vaikus.

Kaukė

Romualdas Lankauskas

Štai jums istorija apie žmogų ir kaukę. Na, bet, neužbėgdami įvykiams už akių, pradėkime ją nuo pradžios, kad būtų aiškiau, kodėl viskas taip susiklostė.

Ilgą laiką Rimantas A. nykiai vegetavo, net gaila buvo žiūrėti, kaip žmogus, baigęs aukštąjį mokslą, metai iš metų triūsia įstaigoje eiliniu tarnautoju už menką algą, negalėdamas sudurti galo su galu. Rengėsi jis prastai, o valgydavo prismirdusiose valgyklose prastą maistą nuo kurio pagaliau ėmė gesti skrandis. Kavinės ir restoranai buvo ne Rimanto A. kišenei. Gyvenimas dar labiau pasunkėjo ir susikomplicavo, kad jis netrukus po vedybų susilaukė sūnaus. Dabar teko labai skrupulingai skaičiuoti kiekvieną kapeiką, pinigų trūko net knygoms. Tiesą pasakius, tų knygų nebuvo kur ir dėti, nes šeima gyveno tokiam ankštame kambaryje, kad ir laisvesnės vietelės jame nebebūtum radęs: visą plotą užimdavo būtiniausi daiktai ir baldai. Už tą kambarį, nuomojamą privačiame name, Rimantas A. kas mėnesį mokėdavo keturiasdešimt penkis rublius — pusę savo algos, žmona uždirbdavo beveik tiek pat, todėl kaip nors prakusti ir žmoniškiau įsikurti jiems nebuvo nė menkiausios galimybės. Tokia padėtis kartais Rimantą A. nugrąsdindavo ir baisią neviltį. Bet ką jis turėjo daryti? Juk gyvas žemėn nelįsi. Sukandęs dantis, žmogus toliau murdėsi klampioje kasdienybės pelkėje, dažnai su baime pagaldodamas, ar pagaliau nepritrūks sveikatos ir jėgų. Kai sveikata iš tikrųjų pradėjo šlubuoti, Rimantas A. nusprendė, kad toliau taip gyventi neįmanoma — atėjo metas surasti kokią nors išeitį.

Bet kokią? Šito, be abejo jis nežinojo ir greit negalėjo žinoti, todėl ištisomis dienomis bergždžiai sukdavo galvą, kol kartą ėmė atkakliai spėlioti, kur glūdi kitų sėkmės priežastis, ir, didžiai savo nuostabai, netikėtai suvokė, kad ji gana paprasta: jie buvo su kaukėmis. Taip, kiekvienas iš jų nešiojo vienokią ar kitokią kaukę, kaip žmogus nešioja akinius arba dėvi kepurę, bet tos kaukės buvo sumaniai padarytos, puikiai pritaikytos prie veidų ir nepastebimos, jas neišvengiamai palaikydavai tikrųjų veidų. Vadinas, Rimantui A. irgi reikėjo įsigyti atitinkamą kaukę, jeigu jis norėjo pagerinti savo būklę.

Ypatingo sunkumo tai nesudarė; šiuo atveju viską būtų nulėmęs jo paties apsisprendimas — nori jis būti su kauke ar ne? Pradėjęs svarstyti tą dilemą, Rimantas A. pirmiausia pajuto stiprų pasibjaurėjimą savim: gyventi po kaukę, paslėpus po ją tikrąjį veidą, — argi ne šlykštu? Juk visada pasirodytum žmonėms ne tuo kuo

Skaitytojų dėmesiui pateikiu novelę, parašytą prieš dešimtį metų. Ji tada negalėjo būti išspausdinta, kaip ir ne vienas mano kūrinys, nors kai kas bando skelbti, kad tokių nebuvo, kad visi rašė tik taip, kaip buvo leidžiama.

Autorius

esi, kas sudaro tavo esmę ir išskiria iš kitų, bet neišvengiamai turėtum apsimetinėti ir veidmainiauti. O vis dėlto, antra vertus, daugelis žmonių buvo įpratę gyventi su kaukėmis, matyt, dėl to labai nesigraudami, tad kodėl jam būtų neįmanoma priprasti! Taigi vertėjo pabandyti, įveikus pirmąsį vidinio balso pasipriešinimą, ir stengtis kaip nors tą balsą nuslopinti. Žmogus pripranta prie įvairiausių dalykų — toks yra vienas iš būdingiausių jo bruožų. Nejučiom piršosi išvada, kad ir jis galėjo tai sugebėti.

Galutinai apsisprendęs, Rimantas A. vieną dieną užsuko į įstaigą, kurioje buvo išduodamos kaukės, ir pasakė tarnautojui noris įsigyti kaukę. Šis nė kiek nenusistebėjo tokiu jo pageidavimu, tik nuodugnai paaiškino visą kaukės įsigijimo procedūrą: pirmiausia Rimantas A. privalo parašyti pareiškimą, kad pageidauja kaukės, pasižadėdamas ją sąžiningai ir stropiai nešioti, o prie pareiškimo pridėti autobiografiją ir kelias anketas su daugybe atsakymų į visokius klausimus. Tie klausimai jam atrodė gana keisti ir net beprasmiški, bet jis nebandė kamantinėti tarnautojo, kodėl tai reikalinga. Turbūt buvo nustatyta tokia tvarka, užtat kiekvienas, įsigyjantis kaukę, turėjo pats suprasti, kad būtina jos laikytis.

Tų popierių tvarkymas Rimantą A. gerokai vargino, jis prakaitavo prie jų keliolika valandų (ypač kamavo tie gausūs smulkmeniškai klausimai apie šeimą, gimines ir t.t.), bet galop šiaip taip surašė viską, ko buvo reikalaujama, prisegė prie pareiškimo kelias griežtai nurodyto formato nuotraukas (jos taip pat buvo būtinos) ir visą rūpestingai prirašytą lapų pluoštą nunešė įstaigos viršininkui. Atidžiai jį peržiūrėjęs, viršininkas liepė dar šį tą papildyti, po to popierius sudėjo į aplanką su Rimanto A. pavarde ant jo ir liepė pasiteirauti dėl sprendimo po kelių mėnesių: per tą laiką autoritetinga komisija turėjo nuspręsti, ar Rimantui A. bus išduota kaukė, kitaip tariant, ar jis yra jos vertas.

Su nekantrumu ir nerimu jis laukė tos valandos, kada išgirs komisijos sprendimą, tad

negalėjo smarkiai nesijaudinti, kai sužinojo, kad jo pageidavimas patenkintas. Įstaigos viršininkas pasveikino jį ir paspaudė ranką, palinkėdamas naujo gražaus gyvenimo su kauke.

Rimantui A. iš karto nelengvai sekėsi priprasti prie kaukės, bet tai, pasirodo, buvo tik laikinas nepatogumas ir keblumas, — taip neretai būna, pavyzdžiui su nauju rūbu. Kuo ilgiau jį dėvi, tuo labiau jis darosi tinkamesnis ir įprastesnis. Tokiu būdu po kelių mėnesių Rimantas A. jau nebejuto jokių ypatingų nepatogumų dėl kaukės — ji kuo puikiau pritiko prie veido. Kiekvieną rytą, išeidamas į darbą, ją užsidėdavo, o nusiimdavo tik vėlai vakare, sugrįžęs namo.

Nuo tada jam ėmė pastebimai sektis, tarsi jis būtų tapęs visai kitu žmogumi; matyt kaukė turėjo tiesiog magišką galią. Pirmiausia, kai atsirado laisva skyriaus vedėjo vieta, Rimantui A. buvo pasiūlyta ją užimti, ir jis, žinoma, neatsisakė, nes naujas darbas teikė įvairių privalumų, jau nekalbant apie tai, kad alga iš karto padidėjo šimtu rublių. Iš labai ankštos patalpos, kurioje stovėjo baisiai sugrūsti tarnautojų stalai (tarp jų tebuvo menkas tarpelis praėjimui), Rimantas A. persikėlė į atskirą nedidelį, bet jaukų kabinetą su vado portretu ant sienos. Taigi jis tapo šio tokio viršininku ir tuoj pat pajuto, kaip vis dėlto malonu juo būti: įsigijo pavaldinių, kuriems galėdavo nurodinti, gaudavo geresnę algą ir jausdavosi esąs reikšmingesnis. Netrukus pasikeitė ir Rimanto A. gyvenimo sąlygos: jam buvo paskirtas komunalinis dviejų kambarių butas naujame name. Pagaliau nebereikėjo mokėti tokios brangios nuomos, buvo smagu pareiti po darbą į savo pastogę, nors ir ne labai erdvią, bet jam vienam tepriklausančią.

Taip, jo gyvenimas palengvėjo. Užsidėjęs kaukę, Rimantas A. privalėjo laikytis tam tikrų jos nešiojimo taisyklių, bet jos nebuvo sudėtingos, o būtent: nereikšti savo nuomonės, kuri prieštarautų viršininkų nuomonei, nekritikuoti valdžios, niekad nesakyti to, ką iš tikrųjų galvoji, apsimesti, kad tiki nuolatine pažanga ir šviesia ateitimi, nevadinti daiktų tikraisiais vardais ir panašiai. Įpratęs elgtis pagal tas taisykles, buvo visai nesunku pelnyti pasitikėjimą, atveriantį galimybes kopti aukštyn blizgančiais ir plačiais karjeros laiptais.

Ir Rimantas A. pamažu, bet atkakliai ir sėkmingai jais kopė, — kaip užsispyręs alpinistas, kad šturmuoja kalno viršūnę, kasdien vis labiau prie jos artėdamas. Po penkerių metų jis jau buvo vyriausio viršininko pavaduotojas ir

nebevažiuodavo į darbą sausakimšu troleibusu, maigomas ir stumdomas susigrūdusių paprastų, ganėtinai suvargusių, žmonelių: vairuotojas jį nuveždavo ir parveždavo namo patogiu nauju limuzinu. Rimantas A. pėsčias mažai bevaikščiodavo, atostogauti ar medžioti jis taip pat dumdavo su įstaigos automobiliu, žmoną vairuotojas nuveždavo į specialias krautuves, o sūnų — į mokyklą. Ligos atveju nuo šiol jis gavo teisę gydytis specialioje ligoninėje, kur buvo kelis kartus geresnis maistas, negu paprastoje (ten sunkūs ligoniai gulėdavo net tvankiuose koridoriuose), rūpestinga priežiūra ir naujais užsieniniai vaistai.

Dabar jis gyveno erdviame keturių kambarių bute, apstatytame importiniais baldais. Bufete tviskėjo krištolas. Grindis dengė minkšti kilimai. Rimantas A. papildinėjo ir suapvalėjo nuo kaloringo sveiko maisto (apetitu jis nesiskundė) ir gardžių užsieninių gėrimų. Vietinės gamybos alaus jis nė į burną neimdavo — pripažino tik čekišką. Kitame mieste įsitaisė meilužė, kurią aplankydavo tikrų ir tariamų komandiruočių metu. Nuolankūs, pataikaujantys pavaldiniai klusniai vykdė jo įsakymus.

Praslinkus dar keleriems metams, įstaigos viršininkas, kuris jau buvo nusenęs, dažnai užsnūdavo per be galo ilgus posėdžius ir nė velnio nebesusigaudė, galop susiruošė išeiti į pensiją. Visai natūralu, jei Rimantui A. būtų atitekusios jo pareigos ir puikus kabinetas su daugybe telefonų. Jis nekantriai laukė paskyrimo. Naujasis postas reiškė ir didesnę atsakomybę, bet, turint visokius padėjėjus, nebuvo sunku vadovauti: kiti pasirūpindavo reikalų su tvarkymu. Mašina sukosi savaime: tereikėjo kartkartėmis pasidomėti, kaip ji veikia. Žodžiu, ramiausiai galėjai būti dideliu viršininku, net ir nieko bent kiek geriau neišmanydamas.

Kiekvieną kartą, grįžęs namo, kur nebuvo pašalinių akių, Rimantas A. nusiimdavo kaukę; tad vėl tapdavo tuo, kuo jis iš tikrųjų buvo. Bet žengti pro duris be kaukės niekada nebūtų išdrįsęs: tai buvo pavojinga, nes jokių būdu neturėjo rodyti tikrojo savo veido. Kaukė rūpestingai jį slėpė ir saugojo nuo svetimų žvilgsnių, kad žmonės nepastebėtų to, kas jam būtų pražūtinga. Savaime suprantama, taisyklės taip pat neleido nusiimti kaukės, o ypač viešojoje vietoje. Viskas klijosi sklandžiai. Galima sakyti, net labai. Kokių nors rimtesnių problemų dėl kaukės neiškildavo: užtekdamo vien rūpestingai ją užsidėti, kad ji nė kiek nesiskirtų nuo veido ir nesukeltų nereikalingų įtarimų; veidas ir kaukė turėjo idealiai sutapti, pasidaryti tuo pačiu.

Jam puikiai pavyko šitai pasiekti. Tačiau ji kamavo nuolatinę įkyri baimė, kad kaukė netyčia nenukristų. Tiesa, beveik visi gyveno baimėje, nes baimė seniai buvo tapusi nuolatine žmonių būseną: vieni bijojo ką nors ne taip pasakyti ir susilaukti įvairių nemalonumų, gal net atsidurti už grotų, kiti netikusiai pasielgti, sukelti valdžios įtarimą, prarasti tarnybą ir t.t. Rodos, net oras, kuriuo visi kvėpavo, buvo kupinas neregimos, bet pastovios baimės, užpildančios visą aplinką, tūnančios sąmonėje ir pasąmonėje, lydinčios žmogų kiekviename jo žingsnyje. Nieko nebijojo vien pamišėliai arba tie, kurie buvo jais laikomi už per daug

drąsias, su valdžios nuomone nesutampančias, šnekas.

Tą nelemtą dieną atsitiko tai, kas nebuvo numatyta. Rimantas A. pavėlavo atsikelti (po smarkaus vakarykščio išgėrimo buvo sunku ropštis iš lovos su skaudama galva) ir, net nepapusryčiavęs, išpuolė pro duris, nes jo laukė svarbus pasitarimas, kuriame turėjo dalyvauti labai atsakingų viršininkų. Automobilis jį bematant nugabeno į pasitarimą, bet jis jau buvo prasidėjęs. Rimantas A. susinervino: vėluoti jam netiko, tai buvo blogas pavyzdys kitiems. Greit atėjo jo eilė kalbėti. Jis žengė į tribūną ir čia, kaip visada, atgavo pasitikėjimą savim, tribūna suteikė papildomos galios ir solidumo jo autoritetui.

Rimantas A. pradėjo skaityti savo pranešimą drąsiai ir iškilingai; jo žodžiai, sviesti iš tribūnos, garsiai skambėjo po aukštais salės skliautais, lėkdami iki paskutinių eilių. Net pats Ciceronas gal jam būtų pavydėjęs šaunaus iškalingumo. Bet ūmai jis nutilo, išiklausydamas į kažkokį keistą šurmuli salėje ir dar keistesnę bematant išivyravusią tylą — mat susidarė ispūdis, kad ten nebeliko nė vieno žmogaus. Akimirka Rimantas A. stovėjo nuščiuvęs, ir jį apėmė toks jausmas, tarsi stovėtų nuogas prieš tuos žmones salėje. Drebančia ranka, apsipylęs šaltu prakaitu, jis instinktyviai palietė savo veidą ir, apimtas siaubo, pirštų galais patyrė, kad kaukės ant jo nėra: per skubėjimą buvo palikęs ją namuose. Užtat valandėlei nukreipęs žvilgsnį nuo popieriaus lapo, pasakė tai, ko niekada neturėjo sakyti, nors jo žodžiai ir buvo gryniausia tiesa.

Suvokęs kas įvyko, Rimantas A. nebaigė kalbos ir kraupioje tyloje pasitraukė iš tribūnos, žengdamas lyg nesavomis kojomis. Plojimų nepasigirdo. Visiškai priblokštas ir sugniužęs, jis susmego krėsle. Buvo labai aišku, kad yra baigtas žmogus. Niekas jo nebeužkalbino ir nepareiškė užuojautos. Tie, kurie dar prieš valandą jam vergiškai padlaižiavo, dabar vengė net prisiartinti, lyg prie apsikrėtusio maru ar raupsais.

Po šito netikėto atsitikimo aukščiausioji valdžia padarė išvadą, kad Rimantui A. pasiimaišė protas, todėl jis buvo nugabentas į ligoninę ištyrimui, kurio rezultatai, kaip žinoma, gali būti labai nepalankūs, bet neapskundžiami.

1980

(“Švyturys”, sausio mėn. Nr. 1, 1991)

“JUODŲJŲ BEREČIŲ” TERORAS — KOMENTARAI IR TYLA

Sovietų “juodųjų berečių” ir parašiotininkų teroro veiksmai Baltijos respublikose paliko daug neatsakytų klausimų. Vienas jų: ar tai rimtas mėginimas sukelti chaosą, išprovokuoti pasipriešinimą ir nuversti išrinktas vyriausybes ar eilinis pasismarkavimas, žinant, kad nepriklausomybė neišvengiama?

Mislinga ir JAV vyriausybės tylą bei kai kurių jos atstovų komentarai. Gegužės 15 d. JAV Senatas priėmė rezoliuciją (S.R. #117) suteikiančią SSRS-ai 1.5 bilijono dolerių paskolą žemės ūkio produktams. Sekančią dieną sovietų daliniai apšaudė ir subombardavo lietuvių muitinės punktą Druskininkuose. Po kelių panašių užpuolimų, geg. 22 d. JAV Valstybės Sekretorius James Baker, liudydamas Atstovų Rūmų pakomiteje pareiškė, jog Baltieji Rūmai esą patenkinti dabartine sovietų-Baltijos valstybių santykių eiga.

JAV televizija, kurią paprastai masina bombos ir lavonai, užpuolimų seriją beveik visai ignoravo. Subombarduotų muitinių punktų ir apiplėštų patalpų vaizdai gegužės 23 d. pasirodė naujoje Rusijos Federacijos televizijoje. Visų užpuolimų vietose švaistėsi Leningrado televizijos žurnalistas Aleksandras Nevzorovas, KGB bendradarbis ir šovinistas, pagaminęs melagingą filmą apie sausio 13 d. žudynes Vilniuje.

Apie teroro veiksmus informavo ne visi didieji JAV dienraščiai. Dienraščio **The Baltimore Sun** (1991.V.24) korespondentas Maskvoje, Scott Shane, rašė: “Atrodo, kad kareiviams leista viską daryti: užpuldinėti, siekiant įbauginti ar spausti demokratiškai išrinktas atsiskyrusias vyriausybes. O Maskvos pareigūnai net nebemėgina aiškinti ar ginti savo dalinių elgesio”. (*Gorbačiovas paskutiniame SSRS KP Centro Komiteto posėdyje, konservatyviesiems komunistams, be visų kitų kaltinimų, primetė be jo žinios Baltijos kraštuose vykdytą terorą, jo /Gorbačiovo/ sukompravitimui Vakarų valstybėse. Red.*).

Anot korespondento, šie užpuolimai primena priešiškos ir nedrausmingos okupacinės armijos agresiją svetimoje šalyje, matomai su tokio Gorbačiovo pritarimu, nes ji tęsiasi jau mėnesius. Kadangi smurtas atrodo teritoriškai apribotas ir beformis, Kremlius vengia prisiimti už jį atsakomybę tuo laiku, kai jis siekia masyvios ūkinės Vakarų paramos”.

Korespondento nuomone, “juodųjų berečių” (rusiškai inicialai OMON) siautėjimas neatitiktinai vyksta Baltijos valstybėse, Armėnijoje ir Gruzijoje — nepriklausomybės siekiančiose respublikose.

Panašiai galvoja ir **Boston Globe** (1991.V.24) korespondentas Paul Quinn-Judge. Esą, smurto veiksmai yra dalis nervų karo, kuri sovietų armija jau šešis mėnesius veda prieš Baltijos respublikas.

(ELTA)

Prez. Vytautas Landsbergis, būdamas Čikagoje, 1991 m. gegužės 15 d. priėmė Amerikos Lietuvių Tarybos delegaciją. Iš k.: inž. E. Bartkus, inž. P. Narutis, St. Balzekas, Jr., dr. Jonas Valaitis, dr. V. Dargis, M. Gubuliauskis, P. Bucas, B. Vilutienė, inž. G. Lazauskas, prez. Vyt. Landsbergis, K. Oksas, D. Meilienė, M. Marcinkienė, D. Dumbrienė, R. Domanskis, St. Briedis, Vald. Šadauskas, dr. A. Statkevičius, S. Kuprys ir T. Blinstrubas.

President Vytautas Landsbergis receives the delegation of the Lithuanian American Council (ALTas) in Chicago, IL, May 15, 1991. From left: E. Bartkus, P. Narutis, St. Balzekas, Jr., Dr. J. Valaitis, Dr. V. Dargis, G. Gubuliauskis, P. Bucas, B. Vilutiene, G. Lazauskas, President Vyt. Landsbergis, K. Oksas, D. Meiliene, M. Marcinkiene, D. Dumbriene, R. Domanskis, St. Briedis, Vald. Sadauskas, Dr. A. Statkevicius, S. Kuprys and T. Blinstrubas.

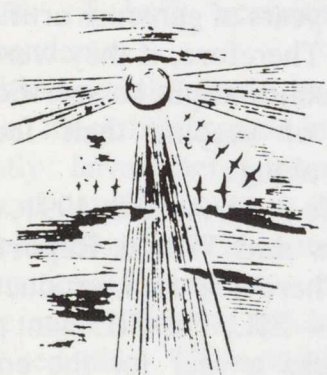
Photo by Jonas Tamulaitis

Tautos Fondo metinio susirinkimo dalyviai. Pirmoj eilėj sėdi iš k.: G. Simonaitytė, J. Valaitis, D. Bobelienė, gen. konsulas A. Simutis, dr. K. Bobelis, I. Vakselienė, V. Jokūbaitis.

The Delegates to the Annual Meeting of the National Fund. In the front row from the left: G. Simonaityte, J. Valaitis, D. Bobeliene, Consul General A. Simutis, Dr. K. Bobelis, I. Vakseliene, V. Jokubaitis.

Photo by L. Tamosaitis

Prie Tautos Fondo metinio susirinkimo registracijos stalo.

Iš k.: A., Katinienė, V. Penikienė ir dr. J. Vytuvienė.

At the registration desk during the annual meeting of the National Fund. From the left: A. Katiniene, V. Penikiene and Dr. J. Vytuviene.

Photo by Bronius Čikotas

ENGLISH SECTION

KEYNOTE ADDRESS, BALTIC COUNCIL, COMMEMORATION JUNE 16, 1991

Tadas G. Dabsys

Some fifty years ago, the World began shaking. As World War II was developing and spreading, the World community was witness to atrocities. In their own right, the three small Baltic Republics, Lithuania, Latvia and Estonia, also contributed to World history through atrocities exhibited toward them.

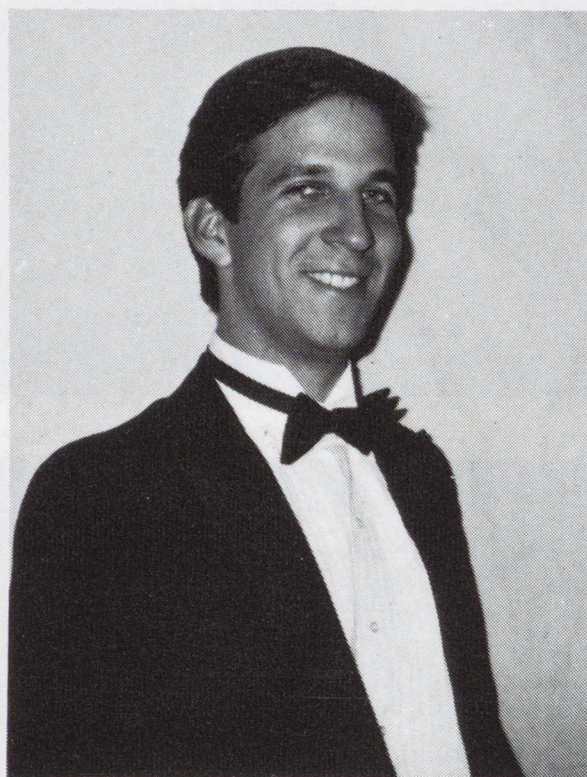
Although overshadowed by greater atrocities at the time elsewhere during World War II, the brutal aggression exhibited toward the three republics deserved far greater attention **and action** from the rest of the World community. Earlier reaction to the events of early summer 1940 in the Baltics could have affected the entire world. As we look at the world fifty years later and notice an everlasting Cold War and a world superpower about to perish economically — we may very well realize the detrimental implications of the decisions of our world leaders half a century ago.

Fifty-one years ago hundreds of thousands of Balts were herded out of their homes. In complete violation of international law and mutual treaties with respect to sovereignty, the Soviet Red Army invaded and occupied the three Baltic republics. Puppet Soviet administrators were quickly imposed. And to this day, contrary to the will of the people, the Baltic republics remain occupied within the Soviet Union — or more accurately described today as Soviet **disunion**.

Regardless of the name — the occupation still exists. And what was heard from the rest of the world? - - - The Western world denounced the illegal Soviet and Nazi acts in and against the Baltic republics. To this day, a number of Western democracies, including the United States, have never recognized the incorporation of the Baltic republics into the Soviet Union. However, the whole world watched as it happened **anyway**. What was viewed as a **temporary** suspension of sovereignty still exists today.

In the past fifty years the issue of the illegal incorporation of the Baltic Republics into the Soviet Union has remained alive — yet mostly on an emotional level — through non-binding resolutions, proclamations, and speeches by politicians exhibiting sympathy or looking for more voter support than real, applicable political action. The reason being that the most lively political action centers around current business and not fifty-year-old emotions. The politicians are focused on who can benefit them the most **TODAY** in real business terms and **not** emotional goodwill. The evidence is clear when the **WORLD** can respond to the **present-day** occupation of a tiny nation (whether oil is a determining factor or not) and yet be quite **passive** when similar atrocities occur in nations that have been occupied **fifty** years.

I suppose a general observation would lead

Tadas G. Dabsys
Tadas Gintautas Dabšys

one to get down to business as soon as possible in real, present-day terms. Yet when we look at the economic situation in the Baltic Republics — both present and future — we can see that, unless exceedingly large sources of oil are discovered, the anticipation of any significant economic action towards or interaction with the Baltic republics will be thwarted until a more credible source of economic independence matches the levels of political independence. And even that is not enough. Even if the Baltic republics could gain economic stability, there would still be political instability unless the entire region around the Baltic republics would also gain economic and political stability. This would probably include Eastern Europe and the very large neighbor to the East.

The drama of East European countries in the past year is that of peoples who have been brought face to face with the sober truth about themselves. Having liberated themselves, wholly or in part, from the loosened grasp of a decaying system, they are now left to discover what is left for them and what they are capable of. Freedom comes with a terrifying legacy of technical backwardness, vast debt, ecological catastrophe, a dearth of democratic political culture, a habit of dependency, and the unfreezing of old ethnic and national rivalries and demands. The cauterizing effects of the crisis eat away at the initial prestige of these countries' liberators. There are no simple answers, only ever-more-insistent questions. And the

questions expose hopeless dilemmas, in which standing still is impossible and movement in any direction is thwarted by poverty, stagnation, or popular resistance. Three main sets of problems identified by Eastern Europe's own political and intellectual elites, and by those in the West, confront Eastern Europe. The most fundamental is poverty. Simply put — these countries do not offer much. None, outside of the Soviet Union, has precious raw materials, and none makes much that is saleable in developed markets.

Prosperity was never the glue that held the Soviet Union together, but poverty may be the wedge that finally drives it apart. With mass demonstrations in Moscow and a nationwide strike by coal miners taking hold, the communist party's iron grip over economic decision-making seems more tentative than ever. Decentralizing power away from Moscow and dispersing it to the republics lie at the root of Russian leader Boris Yeltsin's political challenge to Mikhail Gorbachev. That idea underpins attempts by all three Baltic republics to leave the Soviet Union. And it is a major force behind the latest display of labor unrest on the part of the miners.

The fresh tumult in the Soviet Union comes at a time when the country's inexorable economic decline is deepening. The nation's real gross national product may drop by 15 percent or more this year. Inflation is surging. And foreign debt of at least \$60 billion may not be serviced because of oil production short falls.

But greater economic sovereignty for the republics won't necessarily lead to an improved standard of living for the Soviet citizenry. Leading economists contend that none of the republic are competitive in the world market. They need about 20 years of generous artificial support to survive. Therefore, if they were to break free, the republics might be sacrificing their only means of keeping their feeble economies limping along.

I found an example in the April 8, 1991, edition of **U.S. News and World Report** to demonstrate this. There is a truck production facility in Moscow — ZIL. The ZIL plant produces 200,000 trucks a year for the entire Soviet market. It uses steel from the Ukraine, paint from the Baltic Republics and Armenia, and wiring from Byelorussia. Without ZIL, enterprises would have a difficult time finding a market for their products.

Estonia was the first Soviet republic to try to cut economic ties with the Kremlin. In 1989, it passed an economic self-management program, and the following year saw the passage of many plans and policies, none of which had the slightest impact on Moscow's control over nearly half its factories. They thought they could transform their economy without tamper-

ing with politics. Now they understand that without political changes they can do **nothing**. Estonia still relies on Moscow for almost half its energy. With virtually no hard currency, the republic finds it difficult to attract Western trading partners. And almost all the raw material needed for a modern economy — from grain to paper — must be imported from other parts of the Soviet Union. Efforts to sign trade deals with other Baltic republics have been unsuccessful because the Kremlin controls the transportation system. Furthermore, the Baltics have similar economies, which produce many of the same products. A centralized economy renders the individual republics helpless. Each remains tied to Moscow for raw materials, transport and investment funds.

The republic that **could** make the most of economic independence is Russia, which generates about 60 percent of Soviet national income and 60 percent of industrial output. In fact, many of Yeltsin's backers believe that Russia could be better off by itself. More than 90 percent of the Soviet Union's oil output and more than half its grain are produced by Russia. More important, the Russian republic depends on other republics for no more than about 20 percent of its consumption.

I could delve deeper, but the picture becomes more grim. Ultimately, the only way to save the Soviet Union's centralized economy may be through force. But in the end, whether the center holds or not, the economic conditions in the other republics are so poor, that the result is a shift of dependency from the Soviet Union to Eastern Europe or the potentially stable Russian republic. Either result may be more advantageous in the long term — noting that the key phrase is **long term**.

So what are we to do to save the Baltic republics from economic or political doom or both. It seems as if most of us accepted the passive U.S. policies toward the Soviet Union regarding the Baltic republics for most of the past 50 years. However, I believe that during the past generations enough significant development has occurred among us to be able to establish some important factors for the future success of both economic and political independence.

Baltic special interest groups have slowly learned the political game in the U.S. But only recently have there been any significant political developments in the political arena. These developments have mostly been from an informational standpoint — making the general public more aware of the issues affecting the Baltic republics. The next step would be to put this awareness into action. The process has already begun, but there is still much more to do. Remember the phrase **LONG TERM**.

Most of the active members of the Baltic Community in the U.S. are over age 50. Many of the most active are not natural U.S. citizens and, therefore, may encounter some obstacles in the political arena. However, on the other hand, they may be quite well established economically. There are, however, more people in the Baltic community with far greater potential to be more stable in both political and economic arenas than the group aged over 50.

We must focus on the group between the ages of 15 and 40. We need to strongly encourage them to pursue high levels of professionalism in technology, politics, law, education, international business and the media. We need to continue to focus on the political issues and then to address them economically. To do this we need professional expertise in all interrelated areas. I think we've had too many gatherings similar to this one today which have focused us too much on talk and analysis and not enough on action. We can talk until we're blue in the face and all we'll get is sympathy. But in re-establishing independence and developing a market economy, it will take much more action than talk. The action is already being implemented on a small scale — but again primarily by the members of the Baltic Community aged over 50. It's true that there may be more expertise in that group, but relying solely on that group can no longer be adequate.

As I mentioned earlier we need to involve the group aged between 15 and 40. Let the group aged over 50 direct their expertise toward the 15-to-40 year olds and let **them** help with the implementation of the action. There has traditionally been hesitation for people to get politically involved, particularly among younger generations. However, by focusing on professionalism in a forum of professional exchanges, we can offer even the hesitant political entrepreneur something other than emotion and pride in one's heritage. We can offer personal and professional development which directly leads to one's own success. And if we need to use money as a motivating factor, then let's do it.

We can then apply our own personal success to the greater cause of political and economic independence for the Baltic republics. It will be easier, yet also much more effective, to focus on diverse issues and apply them to one greater good rather than focusing on only the greater good — a monumental task that seems out of reach without a clear understanding of the underlying substructure. Every little bit helps.

There will still be the political activists among us — hopefully more and more each year. But the key word in political activists is **activist** — more action than talk. The political activists will be the coordinators of the bigger picture. Yet the **parts** of the big picture are the crucial building blocks:

Technology will be important to bring the Baltic republics up to speed and then to accelerate them into competition into the 21st century.

Law — particularly international law at first — will be a vital backbone to any structure.

Education is an area of applicable action **right now**. Sending our Baltic community members to the Baltic republics to help to educate them is easily accomplished. Particularly at first by sending students during summer vacation to help teach Baltic citizens the international English language.

International business will be vitally important in establishing a competitive market economy. The import/export business will be one of the most important aspects to help stabilize the Baltic economies. They cannot rely

WHY LITHUANIANS INSIST, PERSIST AND RESIST

"We were, We are, We will be"

From the 10th century B.C. we have been here, by the Baltic Sea and the Nemunas River, at a cross-roads of East and West.

The placenames of our Baltic family still survive not only by the Nemunas, but the Dniepr and Moscow, too. Our language, the most archaic of Indo-European languages, a sister of Sanskrit, still survives as well as our folklore, our traditions, our customs, our essence and our spirit.

We protected Europe from Tatar-Mongol Hordes. For hundreds of years we were an insurmountable obstacle for the Crusaders, trying to penetrate into the East. We had our powerful State, our progressive laws, our world-known Grand Dukes.

In 1772, 1793, 1795 the territory of our State was worn out by wars and plagues and divided among others. The uprisings of 1795, 1830-1831, 1863-1864, mass emigrations of Lithuanians to European and American countries, polonization, unification, a ban on press

(continued page 18)

on their own economies — they need to interact with others.

The media will also need to play a much larger role than it has in the past. Many more professionals are needed in this area. Not only here in the U.S. but also in the Baltic republics. First impressions are crucial. And if the current Baltic leaders are not effective spokespersons, then they need to be developed into effective spokespersons. Confidence is the predominant issue. If other countries are not confident in the potential of the Baltic Republics, then they will be hesitant to support them.

Today I am still among the guilty of too much talk and not enough action. But tomorrow I will continue to develop professionally and to apply my professionalism toward the greater good of Baltic independence. I hope we can all learn that we all have something very valuable and applicable to offer the greater good of Baltic independence. We just need to realize this and then do something applicable about it.

In closing, I would just like to say that the most enjoyable aspect of this afternoon's assembly was that I was able to address you in English. It's not that I can't or don't like addressing assemblies in Lithuanian — I've done it before with great pride and pleasure. But I believe that discussing political and economic issues is far too important to the world community, that we can no longer keep ourselves locked up in a closet complaining to ourselves in our own native tongues. Although it is emotionally necessary to have assemblies in our own languages, I believe that we can focus such assemblies to primarily social occasions and, from time to time, a cultural occasion. Otherwise we need to expand past the walls of our own parish halls into the outside world. If we expect to have the Baltic republics enter into the world's political and economic marketplace, we must do it here first.

in Roman alphabet... Is there any other country in the world where peasants smuggled books in their native language though being threatened by penal servitude in Siberia?

On February 16, 1918, Lithuania declared independence; it was recognized as a full and equal member of the League of Nations. But after the disgraceful Molotov-Ribbentrop Pact (August 23, 1939), on June 15 of 1940, Lithuania was occupied and annexed by the Soviet Union. And then, almost 50 years of physical and spiritual slavery — genocide! Because of mass deportations, emigrations, repatriation to the West, armed resistance, from 1944 to 1959 Lithuania lost 850,000 of its inhabitants. Today there are only 3 millions of us...

In the early morning of the Bloody Sunday (January 13, 1991) we were standing defenseless hand in hand and singing our old songs, chanting **LITHUANIA**. Just the same as in the Sajudis meetings with crowds of many thousands or in the million-strong Baltic Road.

Our lawfully elected Parliament restored the Independent Lithuanian Republic on March 11, 1990. On February 9, 1991, 2,247,810 Lithuanians (84.74%) came to the ballot-boxes, and 2,028,339 of them said: "We want Lithuania to be an Independent Democratic Republic." **We were, we are, we will be!**

(Foreward to *Lietuva; 1991.01.13*
Vilnius, 1991)

PRESIDENT BUSH SENDS OFFICIAL U.S. GREETING TO BALTIC MUNICIPAL GOVERNMENT CONFERENCE

WASHINGTON, D. C.: President George Bush has issued an official greeting to the participants at the first Baltic municipal management conference, **Municipal Government in a Democratic, Free Market Society**, taking place in the Baltic States this week. The President's letter is the first ever from a U.S. President to a public body in the Baltic States. The text follows:

THE WHITE HOUSE
WASHINGTON
June 18, 1991

I am delighted to send warm greetings to the representatives of the U.S.-Baltic Foundation, the National League of Cities, and all the participants who have gathered in Vilnius, Lithuania, for the Municipal Government Conference.

The sweeping political changes that we have witnessed throughout Central and Eastern Europe are creating new opportunities for contacts and exchanges at every level. These developments allow individual citizens, as well as leaders in government, to share ideas and to work together to bring about meaningful reform. It is within this exciting, yet challenging, context that elected city officials throughout the Baltic States meet to discuss the management of city government in a democratic society.

NOVA —

Suicide Mission to Chernobyl

(PBS airdate: Tuesday, October 22, 1991, check local listings).

Within months of the catastrophic accident at the Chernobyl nuclear power station in 1986, a massive concrete structure was built around the smoldering remains of the reactor. Grimly known as the "Sarcophagus," the structure was designed to protect the outside world from over 100 tons of deadly radioactive fuel hidden somewhere inside — no one knew exactly where.

It was the inconceivable job of a small team of Soviet scientists to enter the Sarcophagus, over and over, in an attempt to find the fuel.

NOVA covers the chilling mission of this doomed but dedicated squad on "Suicide Mission to Chernobyl" airing Tuesday, October 22, 1991 at 8 pm ET on PBS (check local listings).

NOVA camera crews accompanied the scientists on one of their missions — the first time the Soviets have allowed foreigners to film inside the Sarcophagus. NOVA was also granted unprecedented access to the scientists' own videotapes of their activities.

The Sarcophagus was never meant to be a perfectly-sealed tomb with no entrance or exit. Heat from reactor fuel had to be allowed to escape through openings in the structure. Furthermore, there was an urgent need to find the fuel, since under certain conditions it could explode.

This job — which can only be compared with a battlefield raid under intense enemy fire — was assigned to a small group of nuclear scientists called the Complex Expedition. They performed their tasks with minimal protection. A moment's exposure in the wrong place inside the Sarcophagus would mean instant death from radiation.

Over the course of many months, the scientists traced the missing fuel to rooms beneath the reactor, where they found enormous formations of a glass-like substance. "It is spectacular," one of them reported. "You could compare this with volcanology, studying the lava flow of volcanoes."

During the initial explosion at Chernobyl (caused by an ill-advised safety test), the bottom of the reactor had apparently dropped, allowing nuclear fuel to mix with sand surrounding the core. The mixture melted and flowed

Congratulations to the U.S.-Baltic Foundation for initiating this conference. Gatherings such as this one can help to build bridges between the United States and the Baltic States, resulting in stronger and more productive ties between our freedom-loving people.

Best wishes for a most productive conference.

George Bush
(Signature)

into rooms below, where it solidified. Luckily, the new substance — dubbed "Chernobylite" — was a relatively safe form in which to hold the fuel.

More than half of the missing fuel appears to be in this glassified form. It will not explode, but it will have to be shielded from humans for **100,000 years** or more.

Other problems faced the Complex Expedition. The reactor building was in danger of collapsing and dispersing huge clouds of radioactive dust. The Sarcophagus itself — only a few years old — was already deteriorating.

The Expedition members also face profound uncertainty about their health; each has been exposed to dangerous levels of radioactivity, not once, but many times.

Like combat veterans united through experience of a common danger, they do their best to stick together. "Mainly I think about my comrades, about those who work here now, and those who sadly are no longer with us," one of the Expedition members tells NOVA. "Here in Chernobyl, we have had very few victories," he adds.

It's clear that he and his colleagues consider their death-defying missions into the Sarcophagus a kind of victory.

SOVIET TERROR ACTIONS IN BALTIC STATES AND U.S. POLICY

There is a fascinating interplay between the new Soviet terror campaign against the Baltic states, which was launched on May 16, and U.S. policy statements and actions.

The Soviet campaign started one day after the Senate passed a resolution (S.R. #117) awarding \$1.5 billion of agricultural credits for the USSR. Included in the resolution were U.S. concerns over Soviet relations with the Baltic states, the Soviet use of force and coercion, and the absence of good faith negotiations. Having pocketed the credits, the Kremlin did not show undue concern about verbal strictures.

The OMON troops were in their sixth day of shooting, bombing, pillaging, beating, and murdering when U.S.S. Secretary of State **James Baker** sat down to testify before the House Appropriations Subcommittee on Foreign Operations. He expressed, among others, White House satisfaction with the course of Soviet-Baltic relations. As May was coming to its close, the White House was still silent about the Soviet violence.

The OMON soldiers now wreaking havoc in the Baltic states are well fed and shod. They, just as the oversized Soviet military establishment, are the favorite recipients of U.S. aid that is channelled through the Kremlin — for "democratization" and "perestroika."

While the White House is satisfied with the Soviet-Baltic relations, the Kremlin is simply unable to find time for any meaningful negotiations with Lithuania, Latvia and Estonia. President **Gorbachev** is too busy to answer President **Landsbergis'** telephone calls about the depredations of Soviet troops.

On May 12, Gorbachev's representative **Sergei Grigoriev** charmed American viewers with his moderate approach to the Baltic problem. He admitted that the final word about

self-determination belongs to the Baltic states. Denying that any new terror action would be undertaken against Lithuania, he chided the Balts for failing to appreciate Gorbachev. With Gorbachev they are safe, — he said. **The terror action started four days later.**

(ELTA, July, 1991)

KREMLIN'S TERROR ACTIONS IN BALTIC STATES

Soviet military sends ultimatum to Lithuania

The Soviet generals have added threats and blackmail to the ongoing terror campaign against Lithuania. On May 24, USSR Deputy Defense Minister, General **Mikhail Moiseyev**, sent a letter to Lithuanian President **Vytautas Landsbergis** demanding that Lithuania enforce the Soviet military draft or pay compensation for each Lithuanian conscript refusing service.

According to the press office of the Lithuanian parliament, Moiseyev said that if Lithuania did not implement a USSR Council of Ministers decision on the 1991 Soviet draft, the Soviet army reserved the right "to utilize any means" to do so. The January 13 massacre in Vilnius was preceded by similar Soviet threats to force compliance with the military draft.

Life of Lithuanian conscripts in the Soviet army is miserable, brutal, and often short. Twenty-two Lithuanians serving in the Soviet army died in 1989; at least 38 died last year according to the Lithuanian Defense Department. *(In 1989, while visiting Lithuania, I had the opportunity to talk to a Lithuanian who just finished his military service in the Soviet army. The Lithuanian conscripts were not only brutally beaten, sodomized, they were also forced to take mind-altering drugs. It's no wonder some of them upon return from the army committed suicide, some never regained mental stability, only few came back from the service as normal human beings. Ed.)*

President Landsbergis, whose office received Moiseyev's letter on May 29, reacted to it by saying that in accordance with the laws and constitution of the Republic, citizens of Lithuania are not required to serve in a foreign army, adding that "this is well known to the leaders of the USSR military."

Landsbergis noted that these "new threats directed at Lithuania by the USSR armed forces are reminiscent of their actions in Vilnius in January of this year. These threats do not help to create an atmosphere conducive to constitutional negotiations..." Referring to recent attacks by Soviet forces against Lithuanian customs and border posts, Landsbergis rebuked the Soviet demand for compensation as "all too similar to the nearly daily armed robberies in Lithuania by USSR military personnel." **"Neither Lithuania nor its citizens are hostages of the USSR,"** president Landsbergis concluded.

(ELTA, July, 1991)

BALTIC SELF-DETERMINATION — GORBACHEV'S WORDS AND DEEDS

It is also quite clear to us that the principle of freedom of choice is mandatory. Its non-recognition is fraught with extremely grave consequences for world peace. Denying that right to peoples, under whatever pretext or rhetorical guise, jeopardizes even the fragile balance that has been attained. Freedom of choice is a universal principle that should allow of no exceptions.

It was not simply out of good intentions that we came to the conclusion that that principle was absolute. We were driven to it by an unbiased analysis of the objective trends of today.

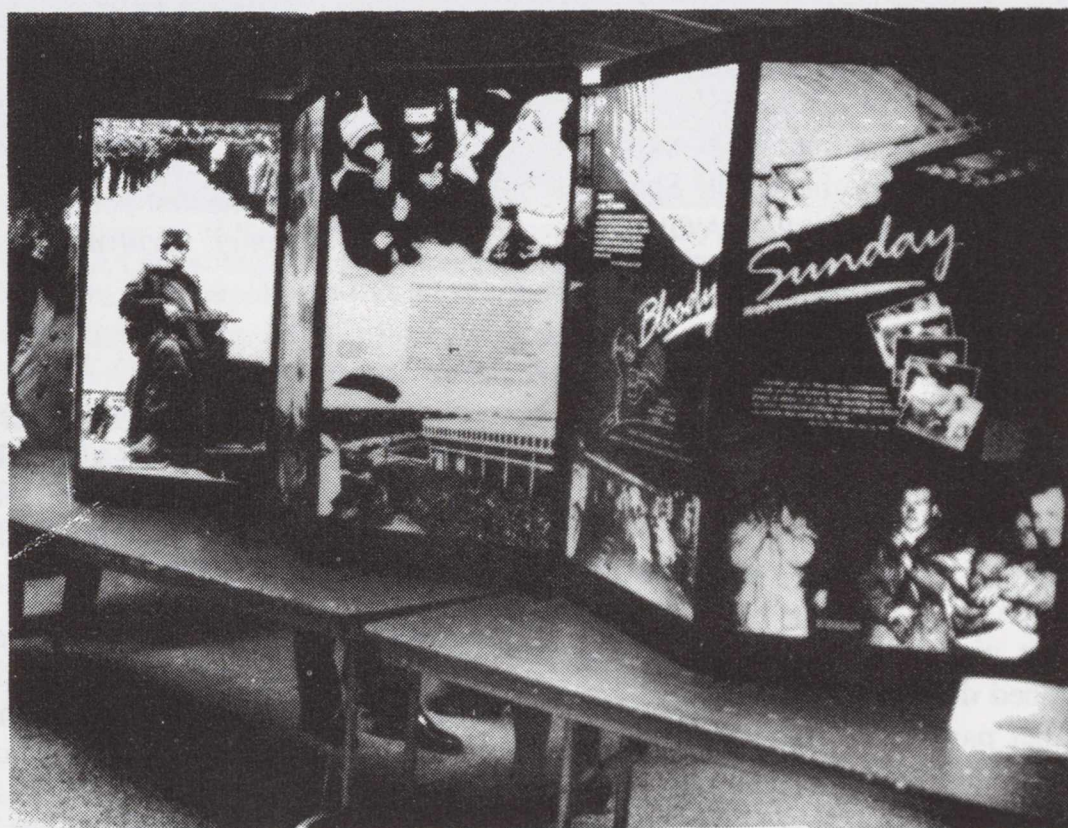
*(Mikhail Gorbachev in his
United Nations address,
December 7, 1988)*

The attacks were the latest of many instances of Soviet troops' unpredictable violence in republics that are seeking independence from the Soviet Union.

Soldiers appear to have blanket approval for attacks aimed at frightening or pressuring democratically elected secessionist governments, and Moscow officials no longer even bother to explain or defend their troops' behavior.

The aggression, resembling that of a hostile undisciplined occupying army in a foreign country, **obviously is tacitly sanctioned by Gorbachev**, since it has continued for months. But because the violence appears to be local and random, **the Kremlin has largely avoided taking responsibility for it at a time when it is seeking massive economic aid from the West.**

*(Scott Shane, "Soviet 'Black Berets'
Attack Border Posts, Baltics Charge"
The Baltimore Sun
May 24, 1991)*

A TRAVELLING EXHIBIT ABOUT RECENT SOVIET VIOLENCE AGAINST LITHUANIA

- excellent educational tool for schools, conferences, special events
- dramatic blow-ups of January events with English captions
- two easy fold-out tabletop displays
- \$100 one week rental fee plus shipping and handling

**FOR RESERVATIONS, CONTACT
LITHUANIAN INFORMATION CENTER
NEW YORK TEL. (718) 647-2434, ATTN. GINTE DAMUSIS**

The Step-Daughter and the Old Man

Once upon a time there lived a woman who had a daughter and a step-daughter. One day, the step-daughter had to pick out the beans from the chaff. She picked out the beans all day until she had picked them all out. But one bean was missed.

That night the bean grew until it reached the sky. In the morning the step-daughter was the first to get up. She saw the bean stalk and climbed it up to the sky. There she walked and walked and came to a cottage. In the cottage lived an old man. The old man asked the young girl to heat his bath house.

The young girl agreed and asked, "Where is the firewood?"

The old man replied, "There are bones behind the barn."

But the young girl went into the woods, brought back some wood, and heated the bath house. She then asked, "Where is the water?"

The old man replied, "There is pool of dungheap runoff behind the barn."

But the young girl went into the woods, got water from a spring, and heated it. She then came into the cottage and asked, "Old man, the bath house and water are heated. Go and take your bath."

The old man replied, "I can't walk. Take me by my feet and drag me to the bath house."

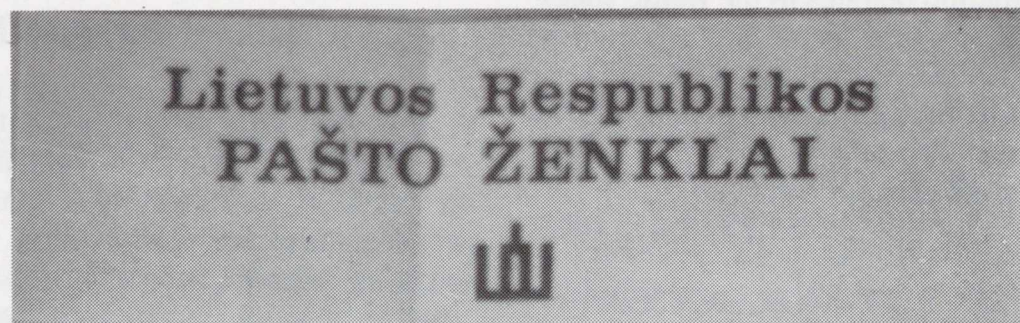
But the young girl helped the old man to get up and half-carried him to the bath house.

After the old man finished his bath, he said to the young girl, "Go to the pantry and pick out a small box."

The young girl chose one of the plainest boxes, climbed down the bean stalk, and put the box in her pantry. The next day she went into the pantry and found it filled with riches.

The daughter, seeing that the step-daughter had all these riches, climbed the bean stalk up to the sky. There she found everything the same as the step-daughter had. However, when the old man told her to use the bones to heat the bath house, she used the bones. When the old man told her to heat the dungheap runoff, she heated the dungheap runoff. When the old man told her to drag him to the bath house by his feet, she dragged him there by his feet. The old man then told her to go to the pantry and pick out a small box. The daughter chose the most beautiful box and climbed down the bean stalk. She then put her box in the pantry. The next day the daughter went to the pantry. When she opened the door, flames roared out and burned up the pantry and the greedy daughter.

(from **KAS MIŠKE, KAS ŠILE**)
Adele Seselskytė, ed., Vilnius
"Vyturys" 1990.
Translated by Arunas Barkus

The first postage stamps of the reestablished Republic of Lithuania.
Pirmieji Lietuvos pašto ženklai išleisti po Nepriklausomybės atstatymo.

THE U.S. BALTIC FOUNDATION RECEIVES \$15,000 GRANT FROM THE KNIGHT FOUNDATION FOR BALTIC JOURNALIST TRAINING

WASHINGTON, D.C. - Linas Kojelis, President of the U.S. - Baltic Foundation (USBF) announced receipt of a generous grant of \$15,000 from the Knight Foundation of Miami, Florida. The grant will support the Foundation's training program for Baltic journalists in the United States.

The Knight Foundation approved the grant in early June with the endorsement of its Journalism Advisory Committee. Upon learning of the award, Mr. Kojelis stated, "The Foundation is overjoyed with this tremendous grant. It will be used effectively in our new programs training journalists from Estonia, Latvia, and Lithuania. An effective and dynamic independent media in the Baltic States is critically important to the development of flourishing, democratic and pluralistic societies."

The Knight Foundation was established in 1950 by John S. and James L. Knight. Making national grants in journalism, higher education and the fields of arts and culture, the Knight Foundation is one of the nation's largest private foundations. It also supports community organizations where the Knight brothers were involved in publishing newspapers but is entirely separate and independent of those newspapers.

BALTIC REPUBLICS GET FAVORED- NATION STATUS

Associated Press

Washington — President Bush ordered favored trading status Friday for the Baltic republics of the Soviet Union in what the White House said was a technical necessity.

The President's proclamations recognized the substantial control of the territory of Latvia, Lithuania and Estonia by the governments of those republics, said White House spokesman Gary Foster.

The separate designations of "most favored nation" for the three Republics outside such a designation for the Soviet Union was necessary to conform with the non-recognition by the United States of the takeover of the three republics by the Soviet Union in 1940, Foster said.

As he said he would during his Soviet trip earlier in the week, Bush on Friday sent to Congress the long-delayed trade agreement with the Soviet Union he signed with Soviet President Mikhail Gorbachev.

If that agreement is approved the Soviet Union itself will qualify for the lowest available tariffs under the "most favored nation" trade designation.

Daily News, 8.3.1991

APPEAL BY THE PRESIDENT OF THE SUPREME COUNCIL OF THE REPUBLIC OF LITHUANIA TO THE LEADERS OF THE WESTERN DEMOCRACIES

The USSR, which, in 1940, brutally violated and broke its own Peace Treaty of 1920 as well as other bilateral agreements contracted with the Republic of Lithuania, **to this day does not acknowledge international legal norms regarding Lithuania**, and refuses to conduct constructive negotiations with representatives of Lithuania.

Furthermore, as of January of this year, the armed forces of the USSR have not desisted in their actions against Lithuania. Continuing the occupation of television facilities, new buildings are now occupied, property destroyed, people are killed, injured, abducted, and harassed.

Today, new targets have been chosen in the continuing policy of Soviet state-sanctioned violence: customs services, national defense institutions, and the police force. Moreover, pseudo-legalist reasoning is used in seeking legitimacy for the destruction of these Lithuanian state institutions, such as decrees issued by the USSR President and other Soviet documents, the interpretation of which continues to be used to lay claim to Soviet "sovereignty" over Lithuania.

The agreements signed between Hitler and Stalin in 1939 left the state of Lithuania, a member of the League of Nations, to the disposal of the USSR, within its "sphere of interest." From that moment on, with Hitler's consent, the USSR could do what it pleased to and in Lithuania. Can it be that this agreement between two criminals is still valid today? **Can it be that the Republic of Lithuania is still considered to be within the "sphere of Soviet interests," in which the USSR may act as it pleases?**

Your silence on this matter may be decisive and unforgivable. **Silence in this time of danger may be interpreted as the equivalent of new signatures beneath those of Ribbentrop and Molotov.**

That is why I trust that you will speak out and clearly voice the position of the democratic countries. The events in January must not recur in the Baltic states. *(Emphases supplied).*

Vytautas Landsbergis,
Vilnius, 24 May 1991
(ELTA, July, 1991)

The Chairman of the Lithuanian American Council (ALT) G. Lazauskas informs President Vyt. Landsbergis on the representation of the Council on the Joint Baltic American National Committee (JBANC), at the meeting held in Chicago, IL, on May 15, 1991.

ALT pirm. G. Lazauskas informuoja prez. Vyt. Landsbergį apie Bendro Amerikos Pabaltiečių Komiteto (JBANC) veiklą Washingtone. Lietuvius atstovauja Amerikos Lietuvų Taryba, Čikaga 1991 geg. 15 d.

Photo by Jonas Tamulaitis

LITHUANIAN PRESIDENT ADDRESSES JEWISH COMMUNITY LEADERS IN CHICAGO

Poll Shows Lithuania Highest in Pro-Jewish Sentiment in Soviet Domain

On May 14, Lithuanian President **Vytautas Landsbergis** told a gathering of Chicago Jewish community leaders that his government will take a firm stance against anti-Semitism, continue to support the strengthening of Jewish cultural and religious activities and promote a greater understanding of the Jewish contribution to Lithuanian history, according to a news release of the American Jewish Committee.

AJC's national President **Sholom D. Comay**, introduced Landsbergis, saying that the President represents "a model to many around the world of how a people seeks freedom in a responsible way." Comay noted that "a painful history has hovered over Lithuanian-Jewish relations." He praised the president, by saying that the Landsbergis administration has spoken out very directly about the problem of anti-Semitism, encouraged Jews elsewhere in the Soviet Union to settle in Lithuania, placed no barrier on the emigration of Jews from Lithuania to Israel, permitted Jewish schools, clubs and groups to organize, and sought to

restore the synagogues, cemeteries and monuments of the Jews in Lithuania.

Landsbergis read from a statement which he, on behalf of the Supreme Council of the Republic of Lithuania, issued last year. The statement referred to past conflicts between Lithuanians and Jews and expressed a commitment to protect what remains of the Lithuanian Jewish community, estimated to number around 10,000 people today. "The Republic of Lithuania," he read from the statement's conclusion, "will not tolerate any expressions of anti-Semitism."

Regarding Lithuanian relations with Israel, Landsbergis said that he has made contacts with several top Israeli officials and has exchanged letters with Israeli President Chaim Herzog, whom he hopes to meet one day. Landsbergis said that his government has plans for increased economic collaboration with Israel, particularly in the areas of agriculture and building trades.

(Please see Lithuanian President, page 22)

LITHUANIAN PRESIDENT

(continued from page 21)

He stressed that Lithuania, Israel and the American Jewish community "must work together. It is our historical and noble destiny. We must help each other." Relations with Israel, he said in summary, "are going well, and all sides can help each other."

Comay cited a recent JAC-sponsored comprehensive survey in the Soviet Union of attitudes about Jews. Of the 10 Soviet republics included in that study, Comay said, "Lithuania ranked highest in pro-Jewish sentiment and lowest in anti-Jewish sentiment. That's very significant to us."

According to the survey, for example, 63 percent of those interviewed throughout the Soviet Union agreed that Jewish emigration presents no threat to the country; in Lithuania, 81 percent agreed with that statement. Eighty-three percent of the respondents from the overall sample said that Jews should be allowed to decide for themselves about emigrating from the Soviet Union; 91 percent of the Lithuanian respondents also said yes to this question. Furthermore, 64 percent of the total sample said that the Soviet Union should renew full diplomatic relations with Israel, while 78 percent of the Lithuanian respondents support fully Soviet-Israel diplomatic relations. The Moscow-based Soviet Center for Public Opinion and Market Research conducted the survey of more than 3,700 respondents.

"LIETUVIŲ DIENŲ" žurnalo METINIS PIKNIKAS

ir
loterija

įvyks š. m. rugsėjo 1 d.,
12:15 val. p.p.

Šv. Kazimiero parapijos salėje,
3855 Evans St. Los Angeles, CA.
Visus nuoširdžiai prašome dalyvauti ir
paremti lietuvišką spaudą.

Leidėjas

VII Mokslo ir Kūrybos simpoziumo
uždaromajame bankete, Kaune 1991 m. Iš k.:
V.D.U. dėstytoja V. Arbaitė, svečias arch. Ed.
Arbas (abu iš Kalifornijos) ir Techn. Fakulteto
rektorius prof. Demarkas.

Closing banquet at the Seventh Arts and Sciences
Symposium, Kaunas, 1991. From left: Vytautas
Magnus University lecturer V. Arbaitė, visitor arch-
itect E. Arbas (both from California), and dean
of the Technical faculty Professor Demarkas.

AKAI • SANYO • JVC • SEIKO • TOSHIBA • CASIO • SHARP • MINOLTA • CITIZEN • SONY • NEC

Pirmoji rusų parduotuvė Los Angeles parduodanti STEREO — VIDEO — RADIJO — FOTO APARATUS, tinkančius Sovietų Sąjungos sistemai.

EVROPA ELECTRONICS

☐ Esame pirmoji įstaiga Los Angeles, siunčianti siuntinius sudarytus iš mūsų krautuvėje pirktų prekių, į Lietuvą ir kitus Sovietų Sąjungos kraštus, **muftą apmokant čia.**

☐ Parduodame japonų gamybos televizijos, video aparatus, telefonus, video-magnetofonus tinkančius Europos arba Amerikos sistemoms

☐ Tiktai pas mus gausite kvalifikuotų tarnautojų patarimus kokios prekės turi paklausą Lietuvoje

Krautuvė atdara: kasdieną 11 — 8 v.v., sekmadieniais 12 — 5 v.v.

EVROPA ELECTRONICS
7117 SUNSET BOULEVARD, SUNSET GALERIA, HOLLYWOD, CA
Tel. : (213) 851-8401

Kampas La Brea, šalia El Pollo Loco ir Wendy's. 1 val. mašinos pastatymas veltui.

LIETUVIŲ DIENOS

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

Žurnalo ir knygų
PLATINTOJAI

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

J. A. V-se

Boston, MA—Baltic Associates
P.O. Box 1406 GMF
Boston, MA 02205

Chicago, IL—"Patria",
2646 W. 71st St.
Chicago, IL 60629

"Gifts International"
2501 W. 71st St.
Chicago, IL 60629

Balzekas Museum
of Lithuanian Culture
6500 So. Pulaski Rd.
Chicago, IL 60629

"Sėklyčia"
2715 W. 71st Street
Chicago, IL 60629

Cleveland, Ohio—Dievo Motinos par.
knygynas
64 East 226th St.
Euclid, OH 44123

Detroit, Mich.—Šv. Antano parapijos
spaudos kioskas
1984 — 25th St.
Detroit, MI 48216

Los Angeles—D. Domkienė
Šv. Kazimiero par.
Spaudos kioskas
2718 St. George St.
Los Angeles, CA 90027

AUSTRALIJOJE
A. Kubilius
131 Crozier Ave.
Edwarston, SA 5039

K. Pocius
6-8 Eastray St.
Norwood, SA 5067

KANADOJE
V. Aušrotas
29 Sun Row Drive
Weston, Ont M9P 3H5
S. Prakapas
49 Norseman St.
Toronto, Ont. M8Z 2P7
J. Šiaučiulis
1465 Rue de Seve
Montreal, Que M4E 2A8

LOS ANGELES, CA
KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIO
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30 — 1:00 p.p.

Vytautas Šeštokas — pirmininkas
Vladas Gilyš - koordinatorius
3329½ Atwater Ave., Los Angeles,
CA 90039. Tel.: (213) 662-6906

BALTIMORE, MD
"RADIO VALANDĖLĖ LIETUVIAMS"
Girdima sekmadienio rytais nuo
10:30 iki 11:00
WBMD — 750 Kilocycles

Programos vedėjas:
J. Kęstutis Laskauskas,
1312 Birch Ave.,
Baltimore, MD 21227. Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.
LAISVĖS VARPAS

Sekmadeniais
9:00 — 10:00 val. ryto
iš WCAV — FM 98

Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, MA 02402
Telefonas: (508) 586-7209

CHICAGO, IL
Lithuanian-American Radio
— Amerikos Lietuvių Radijo —
Sekmadeniais
nuo 7 val. iki 8 val. ryto
iš WCEV stoties 1450 AM banga
Programos vedėjai:

Anatolijus Šlutas
Anglų kalbos skyrelis:
Frances Šlutienė
2638 W. 71st. St. Chicago, IL 60629
Tel.: (312) 778-2100

LIETUVOS AIDAI

Kasdien
nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Programos vedėja
Kazė Brazdžionytė
511 So. Noltan Ave.
WILLOW SPRINGS, IL 60480
Tel.: (312) 839-2511

CLEVELAND, OHIO
LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI

Girdima sekmadieniais
6:00-7:00 val. vakaro
Stotis WCPN, banga FM 90.3
Vedėjas — Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd.,
Cleveland, Ohio 44121
Tel.: (216) 382-9268

DETROIT, MICH.
Lietuviškas Balsas
Lithuanian Voice

WCAR — 1090 Banga LIVONIA
Sekmadeniais 8:30 iki 9:00 val. ryto

Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Tel.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ
RADIO VALANDĖLĖ

WPON — 1460 AM
Pirmadieniais ir penktadieniais
nuo 3:00 iki 4:00 val. vakaro
Programos vedėjas:
ALGIS ZAPARACKAS
Bendradarbiai: Ant. Zaparackas,
Algis Lapšys, Edv. Skiotys
2222 Franklin Rd.
Bloomfield Hills, MI 48013

HARTFORD, CONN.
TĖVYNĖS GARSAI
WRYM — 840 AM
Sekmadeniais 10:30 — 11:30 v. r.

Programos vedėjas
A. Dragūnevičius
127 Wellington Dr.,
Farmington, CT 06032
Tel.: (203) 677-8567

Bendradarbiai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas
Longinas Kapeckas
Leonas Lėtas-Adamkevičius
ižd. Alis Simonaitis

HOT SPRINGS, ARK
LITHUANIAN BROADCASTING SPA
LEISKIT I TĖVYNĘ
Girdima sekmadienio rytais 9:30 v.
iš KIXT — 1420 AM banga
Vedėja: Salomėja Šmaižienė
204 Hilltop Drive, Hot Springs,
AR 71913. Tel.: (501) 321-9641

PITTSBURGH, PA
The First Lithuanian Radio Program
in Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT — 730 kc.
Sekmadeniais 12:30 — 1:00 p.m.

Programos vedėjai:
Povilas ir Gertrude Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd.,
Pittsburgh, PA 15243

ROMA, ITALIJA
ROMOS RADIJAS
Transliuojamas kasdien nuo 20:50
iki 21:10 v.v. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis
Vedėjas — Dr. J. Gailius
Circonvallazione NOMETANA 162

NEW JERSEY — NEW YORK
"LIETUVOS ATSIMINIMAI"
radijo val. girdima sekmadieniais
2 — 3 val. p.p.

iš Seton Hall Universiteto stoties
89.5 FM banga
MUSIC OF LITHUANIA programos,
vedamos anglų kalba
iš tos pačios stoties, girdimos
sekmadieniais 1 — 2 v.p.p.

Dr. J. J. Stukas — direktorius
234 Sunlit Dr., Watchung, NJ 07060
Tel.: (908) 753-5636

LAISVĖS ŽIBURYS

Girdima kiekvieną sekmadienį
nuo 9 iki 10 v. ryto iš WNWK stoties
105.9 FM banga

Vedėjas — Romas Kezys
217-25 54th Ave., Bayside, NY 11364
Tel.: (718) 229-9134

ROCHESTER, NEW YORK
DAINOS AIDAS

Sekmadeniais 9:00 iki 9:30 v. ryto
stotis WZZI — FM 91.5 mc.

Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas
Klubo valdyba: Al Gečas, pirm.,
R. Kiršteinis, vice-pirm.,
J. Krokytė, sekr.,
Rūta Ilgūnaitė, ižd.,
L. Laukaitienė, narė.
320 Durnan St.,
Rochester, NY 14621

WATERBURY, CONN.
LIETUVOS PRISIMINIMAI
Sekmadeniais 7:15 — 8:00 val. ryto
WNTY — AM 99
Southington, CT

Vedėjas — Antanas Paliulis
105 Sunnyside Ave.,
Waterbury, CT 06708,
Tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA
LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiadienį 11:30 v. ryto
CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas —
L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P. Q.
Canada, Tel.: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA
TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Isteigta 1951 m.
Sekmadeniais 2:00 iki 2:30 v. p.p.
iš CHIN stoties. Banga 100.7 FM

Programos vedėja
Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
51 Patricia Dr., Toronto, Ont.
M4C 5K2, Canada
Tel.: (416) 690-3416

VATIKANAS, ITALIJA
Programa transliuojama
8 kartus savaitėje.

Sekmad. rytais 10:30 — 11:00
Lietuvos laiku ir kiekvieną vakarą
20:15 — 20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.

Vedėjas —
Kun. V. Kaziūnas
Adresas: Sezione Lituania,
Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

BALTIC BAKERY

Savininkai — ANKŲ ŠEIMA
4627 So. Hermitage, Chicago, IL. 60629 Tel.: (312) LA3—1510
ir
2616 West 69th Street, Chicago, IL 60629 Tel.: (312) 737—6784

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgales aukoti **TAUTOS FONDUI**
savo uždaviniams vykdyti **Lietuvos Laisvės išdui** — **laisvajai Lietuvai**
padėti atsistatyti, **6-mis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo**
transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams
gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamentu įrašyti:
Non-profit. Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION
P. O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

